

נתיבות - אורי
אוריית הוויז'אם אורים אשייג'ט

"הם בוכין ורבי עקיבא משחק - מדוע עשה זאת רבי עקיבא? מדוע גייס את כל משאביו הרוחניים נפשיים לצורך מחשבה של נחמה? הוא ראה בדבר הכרח חיוני. אם מנהיגי הדור ישקעו באבלות ודיכאון, ההמונים יישברו לגמרי. דור החורבן זקוק לחיזוק ואימוץ... ועל כן החליט רבי עקיבא כי כרועה רוחני חלה עליו אחריות מיוחדת, להעלות את האמונה והביטחון בגאולה בקרב העם..."
(הרב נריה)

פרשת בשלח - המתנדבים המבורכים

הרב משה ליכטנשטיין

מתוך: בית המדרש הוירטואלי שליד ישיבת הר עציון

בין שירת הים לשירת דבורה

הפטרת בשלח (שופטים ד,ד - ה,לא) מורכבת משתי יחידות: א. סיפור המעשה

ב. השירה הבאה בעקבותיה.

לאמתו של דבר, נחלקו המנהגים; המנהג האשכנזי קורא את שני הפרקים וע"כ הופך את ההפטרה שלנו להפטרה הארוכה ביותר של השנה ואילו המנהג הספרדי מסתפק בשירת דבורה בלבד ומשמיט את סיפור המעשה של המלחמה ביבין מלך כנען. משמעות המנהג הספרדי הוא מיקוד העניין בשירה, דהיינו הדגשת חובת האדם והעם להודות לקב"ה על הצלתם מידי צר. שירת הים מהווה דוגמא מובהקת לכך ושירת דבורה הינה מקרה בולט נוסף, ועל כן קוראים אותה כהפטרת שבת שירה. בדרך דומה, הפטרת יו"ט אחרון של פסח, שאף בה אנו קוראים את שירת הים כחובתו של יום, היא שירת דוד. העיקרון המנחה בבחירת שירת דוד כהפטרה הוא חובת ההלל, כפי שהסבירה הגמ' בפסחים ק"ז ע"א:

"נביאים שביניהן תקנו להן לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבא עליהן, ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן".

ההקשר בין שירת הים לשירת דוד איננו העלילה עצמה אלא התגובה עליה, ועל כן אין צורך לחפש בהכרח מכנים משותפים בין ההצלות השונות אלא לבחון את דרכי התגובה. ואכן, קשה לראות מנחה משותף בין צרותיו של דוד לקריעת ים סוף, ולמרות זאת, שירת האחד משמשת כהפטרה של השני. אף לענייננו, קריאת השירה בלבד נועדה להדגיש את שבת שירה ולהתמקד בכך כעיקר הקריאה והשבת.

בין המלחמה בכנען לגאולת מצרים

המנהג האשכנזי הרחיב את היריעה וכלל גם את מלחמת דבורה וברק במסגרת ההפטרה. אמנם, ניתן לראות זאת כרקע לשירה וכמבוא בלבד (וכדרך הפטרות האשכנזיות להאריך יותר) אך עלינו גם לשקול את האפשרות שקיים קשר עניני בין מלחמת ישראל בכנענים לבין גאולת מצרים, ועל כן ההפטרה מטפלת במלחמה ולא רק בשירה. אם באנו לסכם במשפט אחד את הנעשה בהפטרה, ניתן לומר שהיא מציגה מצב של אדישות וחוסר יוזמה קשים, וסיפור המלחמה הוא הניסיון לגאול ציבור שאינו נלחם עבור עצמו.

ההפטרה פותחת בדמותה של דבורה כשופטת/מנהיגה את ישראל. המצב בעם קשה ביותר. בפסוקים הקודמים להפטרה נאמר על יבין "זהו לחץ את בני ישראל בחזקה", ביטוי שלא נאמר קודם לכן בשעבודים קודמים בספר. ואולם, מלבד צעקה לקב"ה, איש אינו פועל להלחם בשעבוד. דבורה יושבת ושופטת אך ההנהגה המדינית האמורה לפעול ולהוביל איננה קיימת. היא עצמה מוגדרת כאשת לפידות, ז.א. אין לה מעמד

פוליטי עצמאי אלא היא אשתו של לפידות.

בכך המצב דומה למצבם של ישראל במצרים. אף שם, ישראל נתונים במציאות קשה של שעבוד אך העם איננו פועל לגאול את עצמו. אף משה רבנו פרש למדין לתקופה משמעותית וחזר למצרים רק לאחר שהקב"ה בכבודו ובעצמו שכנעו לכך. והנה, למרות מאמציו של משה בהמשך הדרך לגייס את העם לפעילות כנגד פרעה, אין הוא מצליח לשבור את חומת הייאוש ועייפות החומר של ישראל, ומשה נאלץ לפעול כשלוחו של הקב"ה, ללא השתתפות העם במאמץ. הגאולה היא גאולה מלמעלה ("אתעוררותא דלעילא") בלבד, כשמה פועל כנביא ד' ולא כמנהיג המוביל את העם.

יצירת הנהגה וגיוס העם

דבורה, כמשה בשעתו, מנסה לגייס את העם, ולשם כך מזמנת את ברק אליה. השלב הראשון איננו גיוס העם אלא יצירת הנהגה. תקוותה היא להצית מהלך שילהיב את העם ויביאם לידי יזמה שינער מעליהם את הפסיביות כנגד הלחץ והדחק. ואולם, ברק מסרב להוביל מהלך כזה בעצמו ומתעקש על כך שדבורה תלך בראש. במלים אחרת, יש לברק את הכישורים הצבאיים והיכולות המבצעיות להלחם אך חסרה לו כושר המנהיגות ליזום ולהנהיג. דבורה חייבת לזמן אותו על מנת להתגבר על הססנותו, ורק לאחר מכן הוא נכון לפעול. זהו השלב הראשון בדרמה של ההפטרה, המעמידה את האדם בדילמה של בחירה באדישות וחוסר היוזמה לשינוי המצב או הנכונות להקריב מתוך אכפתיות ובאופן פעיל. ברק מצליח באופן חלקי, כשהוא מוכן לפעול, אך רק תחת חסותה של דבורה.

השלב הבא הוא קריאתו לעם להתגייס. בכך עובר הנביא מן ההנהגה לציבור ובוחר את נכונותם של ישראל לבוא למערכה, כשהמנהיג קורא להם. בסיפור העלילה בפרק ד', הפסוק מוסר רק על הקרבתם של בני נפתלי וזבולון והיחלצותם לעזרת העם. כפי שיתברר מן השירה, אין כאן רק גיבורים, העם נחלק לשתי קבוצות: המתנדבים בעם שד' יברכם, והמתחמקים והמתלבטים שלא באו. כפי שניכר מתוך השירה, קיים כעס רב על אלה שלא באו, ודבורה עוברת שבט שבט ועורכת את חשבונם של כל אחד מן השבטים, תוך כדי הנגדה והשוואה בין השבטים לבין עצמם, וביניהם לבין המצב אצל הגויים.

חוסר רצון ואדישות

תופעת השבטים שלא באו מעידה על בעיה כפולה - ראשית, חוסר הרצון להלחם נובע מתוך הרצון לחיים קלים ונוחים על חשבון האחריות הלאומית והמאמץ ההיסטורי, ושנית, האדישות לגורל אחיהם גם מעיד על שבטיות קשה שאיננה מצליחה להתלכד לתחושת עם אחד. אם נתבונן, נשים לב שרוב השבטים המוזכרים כמי שלא באו אינם שייכים

היחיד המתנדב

העלילה ממשיכה להתפתח ומציגה תבנית שלישית של הנגדה בין אדישות היסטורית לפעילות והיא מעשיו של היחיד. לאחר הטיפול בהנהגה ובציבור, באה סיפורה של יעל ומדגישה את חשיבותו של היחיד כמתנדב. יעל היא בת למשפחת חבר הקיני. משפחה זו מייצגת את האדישות להיסטוריה במלוא עוזה. כל האיזור נמצא במלחמת קיום עזה. ישראל נלחצים ע"י הכנענים, ואילו הם מרגישים מאויימים ע"י העם שהופיע לפתע ומאיים לגרשם מן הארץ. המצב המדיני-בטחוני מעסיק את כלל הארץ ומגיע לנקודת רתיחה במלחמה, ואילו הקיני אינם שייכים לשום צד. היכולת להסתדר עם שני הצדדים, כשכל אחד חש שהשני עושה לו עוול היסטורי נוראי, מעיד על בריחה והסתגרות מכלל עולם המעשה. אם נחשוב על שוויצריה הניטרלית כשכל אירופה עולה בלהבות, ונחשוב מה משמעות הניטרליות הזאת מבחינת השלמה עם משטר דיכוי, נוכל להבין טוב יותר את הרקע ממנה צמחה יעל.

סיפורה של יעל הוא סיפור היחיד המתנדב ושומע את הקול הפנימי הקורא לו לפרוץ את האדישות הסביבתית וחוסר היוזמה הטבוע באדם מעצם טבעו, ולעשות מעשה. סיסרא מגיע אל האהל שלה מתוך הנחה ברורה שהמקום אמור להיות מקלט בטוח, ואף בזה יש ללמדנו עד כמה יעל יוצאת מתוך הגדר הצפוי לכיוון התעוזה האישית. בזה היא מהווה מופת חיובי להתנדבות והקרבה ונהפכת לגיבורת העלילה. בזה קביעתה של דבורה לברק בתחילת ההפטרה ש"ביד אשה ימכר ד' את סיסרא" מתקיימת, אך דרך יעל ולא דרכה. שלא כמו ברק שהיה מהוסס וסירב לפעול לבדו, פעלה יעל בניגוד לסביבתה בנחישות מרשימה ועל כן היא זוכה בקרדיט על מות סיסרא.

שירת דבורה

מכאן, נוכל לעבור לשירת דבורה ולשים לב שאף היא מתמקדת בנושא ההתנדבות. פסוק הפתיחה של השירה מדגיש זאת בציינו את התקופה כתקופה של פרעות והתנדבות: "בפרע פרעות בישראל, בהתנדב עם ברכו ד'". אף השירה בנויה במדרג של הפרק, כשהוא פותח בהנהגה, תוך כדי תחושת דבורה שאף היא נעורה מתוך מציאות אטומה לעורר את העם, והדגשת תפקיד המחוקקים והנכבדים, ולאחר מכן עוברת לדון בעם ובתפקודם של השבטים השונים, ובסיום השירה מוקדש קטע מיוחד ליעל כמיוחדת בכך.

סדר זה גם תואם את השתלשלות הניצחון, אך ענינו איננו רק תיאור שלבי המלחמה אלא גם העלאת ההתנדבות האישית בעתים קשות על נס, ומקומה של יעל בסוף השירה איננו רק מפאת הכרונולוגיה של המלחמה אלא גם מפאת משקלה הסגולי כתמצית העניין וכביטוי המובהק. ויש להוסיף שהפתיחה הנשגבה המתארת את מתן תורה וזמנים קדומים שבהם שכנה התהלכה בארץ איננה באה רק כקטע פתיחה חגיגי על מנת לשבץ את הארוע הבודד במסגרת קוסמית כוללת יותר, אלא היא באה גם כהנגדה בין תקופות. במציאות המתוארת ע"י דבורה בעת שהקב"ה יצא משעיר וצעד משדה אדום, כל עולם הטבע וההיסטוריה נמוגו מפניו ולא היה צורך

לפריפריה הגיאוגרפית, דהיינו הם יושבים בעבר הירדן או חוף הים ועל כן אינם מרגישים שותפים למאמץ. עם זאת, נדמה שדבורה מדגישה יותר את השיקול הכלכלי והנוחיות ביחס לשבט ראובן - וע"י כך מאשרת את חששותיו של משה רבינו בשעתו בעניינם של בני גד ובני ראובן. לגבי שוכני החוף מדגישה דבורה את תחושת חוסר השייכות לשאר העם.

חשוב להדגיש שהזעם איננו רק על אי נשיאה בעול עם הזולת, אלא גם על כך שאי הגעתם מסכנת את הצלחת המהלך המלחמתי ומחייבת צורה אחרת של מלחמה מצד הקב"ה. עשרת אלפים איש הינם מספר לא מבוטל אך לא משמעותי דיו. בעברית פשוטה יותר, ההתגייסות של העם איננה מרשימה כלל ועיקר. כשסיסרא מזעיק תשע מאות רכב ברזל וכל העם אשר אתו, אין לברק סיכוי בדרך הטבע לגבור עליו.

גאולה על טבעית

לכן, הגאולה כאן חייבת להיעשות בדרך של מעורבות אלוקית חזקה כבמצרים. פנייתה של דבורה אל ברק: "ותאמר דברה אל ברק קום כי זה היום אשר נתן ד' את סיסרא בידך הלא ד' יצא לפניך" מבחירה זאת היטב והכתוב יוצר הקבלות מכוונות לסיפור יציאת מצרים: "ויהם ד' את סיסרא ואת כל הרכב ואת כל המחנה לפי חרב לפני ברק". לא צריך להיות חתן התנ"ך על מנת לזהות כאן את הד קולם של הפסוקים מפרשת בשלח המתארים את המלחמה במצרים. ואכן, חז"ל בגמרא בפסחים (ק"ח ע"ב) העמיקו את ההשוואות הללו ע"י יצירת זיקה ישירה בין קריעת ים סוף למלחמת סיסרא והוספת אלמנטים של מלחמה על טבעית:

דרש רבה בר מרי מאי דכתיב זימרו על ים בים סוף (תהלים קו, ז) מלמד שהמרו ישראל באותה שעה ואמרו: כשם שאנו עולין מצד אחד כך מצריים עולים מצד אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא לשר של ים: פלוט אותן (מתי מצרים) ליבשה, אמר לפניו: רבונו של עולם כלום יש עבד שנותן לו רבו מתנה וחוזר ונוטל ממנו? אמר לו: אתן לך אחד ומחצה שבהן. אמר לו: רבונו של עולם יש עבד שתובע את רבו? (מי יהיה ערב שתקיים הבטחתך) אמר לו: נחל קישון יהא לי ערב. מיד פלט אותן ליבשה ובאו ישראל וראו אותן, שנאמר זירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. מאי אחד ומחצה שבהן? דאילו בפרעה כתיב 'שש מאות רכב בחור', ואילו בסיסרא כתיב 'תשע מאות רכב ברזל'. כי אתא סיסרא [אתא עלייהו בדקרי דפרזלא (סיסרא עלה על ישראל בדקרים של ברזל), הוציא הקדוש ברוך הוא עליהם כוכבים ממסילותם דכתיב: 'מן שמים נלחמו הכוכבים'. כיון דנחיתו כוכבי שמים עלייהו אקדירו (התחממו) הני דקרי דפרזלא, נחיתו לאקרורי למיסחי נפשייהו (לרוחץ עצמם כדי להתקרר) בנחל קישון, אמר לו הקדוש ברוך הוא לנחל קישון: לך והשלם ערבונך, מיד גרפם נחל קישון והשליכן לים שנאמר 'נחל קישון גרפם נחל קדומים' מאי נחל קדומים? נחל שנעשה ערב מקדם. הכנסת הכוכבים השמימיים למאבק בסיסרא משלימה את התמונה, ומכניסה להפטרה את האלמנט המקביל לעמוד האש והענן הגורמים למהומה אצל המצרים ואת ראיית הנחל כסוחר את הכנענים לתוך הים.

רקע

בנקודה זו, שירת דבורה מהווה התקדמות על פני שירת הים, שהרי שירת הים באה כתגובה לארוע שהעם והאדם לא היו שותפים לו כלל כי ד' נלחם להם במצרים, ואילו דבורה מציגה מציאות שבה יש התנדבות של חלקים בעם והם המסייעים בנצחון על יבין מלך כנען ובני בריתו הכנענים. ■

ביזמה אנושית ובהתנדבות. ואולם, עם המעבר להנהגה של טבע והשוני שחל עם כניסתם של ישראל לארץ וחטאיהם בתקופת השופטים, לא ניתן עוד לסמוך על נס אלוקי והאדם נדרש ליוזמה. תגובותיהם השונות של הנפשות הפועלות היא נושא השירה, כשדבורה מרוממת את המתנדבים המבורכים ומשתלחת במתחמקים למיניהם.

זרוש מנהיג!

☒ מטרת הפעילות:

החניכים יפתחו רצון לקחת אחריות ולהיות מנהיגים.

☒ מבנה הפעילות:

1. הכרה בצורך בהנהגה.
2. הבנה כי על כל אחד מוטלת האחריות להוביל אנשים אחרים.
3. לימוד וסיכום.

☒ מהלך הפעילות:

1. הכרה בצורך בהנהגה

בחרים אחת מההפעלות הבאות:

☹ חומה ומגדל - מחלקים את הקבוצה לשתי קבוצות. כל אחד בקבוצה מקבל פתק עם משימה. לקבוצה א', אומרים שעליהם לבצע את המשימות בלי לדבר אחד עם השני או להראות את הפתקים אחד לשני. לקבוצה ב', נותנים את אותם הפתקים כמו לקבוצה א', וכן אומרים להם שאסור להם לדבר אחד עם השני חוץ מאשר חניך אחד, לו מותר לדבר עם כולם (מבלי שהם ידברו איתו) ולראות את הפתקים של כולם. אומרים לחניכים שהקבוצה המנצחת היא הקבוצה שכל החניכים בה סיימו את משימותיהם.

המשימות:

(חשוב שיהיו הבדלים בין הקבוצות שעל כל קבוצה לאסוף, יש לכתוב לכל קבוצה את סימן ההיכר של הקבוצות. למשל:

חברי קבוצה א' אוספים קוביות כחולות, וקבוצה ב' - אדומות)

- גש למדריך של נטעים בנים ובקש ממנו את הקובייה הכחולה / האדומה. הבא אותה לחדר.

- חפש ליד הסידורים קובייה כחולה / אדומה והבא אותה לחדר.

- על אחד החלונות בסניף יש קובייה כחולה / אדומה, מצא אותה והבא אותה לחדר.

- בקש מהחניכים של העולים בנים את הקוביות הכחולות / אדומות שאצלם והבא אותם לחדר.

- מצא בחצר שתי קוביות כחולות / אדומות והבא אותם לחדר.

- בנה מגדל מהקוביות הכחולות / אדומות שבחדר.

כאשר אחת הקבוצות אומרת שסיימה את משימותיה, יש לבדוק האם הם בנו מגדל מכל הקוביות שהוחבאו. אם כן, המשימה הושלמה.

יש להניח, שהקבוצה השנייה תסיים יותר מהר שכן יש להם את האפשרות שמישהו יראה את התמונה הכללית וייתן הוראות מתאימות.

שואלים את החניכים משתי הקבוצות איך הרגישו במשחק ומדוע הם חושבים שהיה פער בין ביצוע המשימות בשתי הקבוצות.

☹ ממש יצירת אומנות - כל חניך מקבל פריט אחד של חומרי יצירה (צבעים, בריסטולים, דבק, מספריים, בדים וכו'). עליהם ליצור יחד יצירת אומנות, כאשר רק מי שקיבל את הפריט יכול להשתמש בו. אחד החניכים מקבל ציור קטן של יצירת האומנות המבוקשת (ציור כלשהו, תחפושת, בובה, שלט - כיד הדימיון הטובה עליכם).

על מנת להצליח במשימה, על כל החניכים להישמע להנחיות של החניך שמחזיק את הציור, ועל כל אחד להיות אחראי על הציוד שבידו ולהשתמש בו התאם לצורך הכללי של הקבוצה.

אם לא תהיה מנהיגות, והחניך שקיבל את הציור הדרוש לא יקח אחריות כללית ויוביל כל אחד להשתמש במה שיש לו באופן המתאים והטוב - המשימה תיכשל.

בכל קבוצה וחברה, צריך שיהיה מישהו שמוביל לכיוון מסוים. מישהו שרואה את כל התמונה, לוקח אחריות, עושה סדר ומנתב את הכוחות של כולם למטרה.

2. הבנה כי על האדם מוטלת האחריות להוביל אנשים אחרים

מחלקים את החניכים לארבע קבוצות, ונותנים לכל קבוצה שיר ומשימה (נספח 1).

כל קבוצה חושבת ומחליטה מה היתה עושה במקרה המתואר לה ומשתפת את שאר הקבוצות בהחלטה.

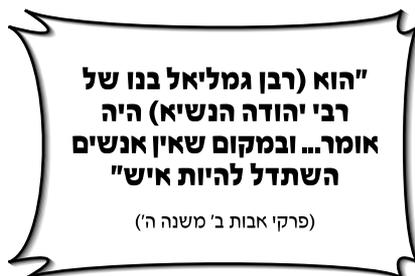
לכל אחד מאיתנו יש כל יום התמודדויות בהן אנחנו יכולים לקחת אחריות ולהוביל למקום נכון וטוב. לא לזרום עם כולם בלי לחשוב. לזכור שיש לנו אחריות על כל אחד ואחד שבסביבתנו הקרובה והרחוקה, על המציאות הטובה או השלילית חלילה (כפי שמדובר המערכים של השכבות הצעירות יותר), ויש לנו יכולת ואחריות להוביל אחרים.

כשיש הנהגה חיובית, כפי שחווינו בשלב הראשון, אפשר להצליח במשימות שלנו. עלינו מוטלת אחריות להיות הנהגה חיובית כזו. להוביל את הכיתה להיות ישרה במבחן, להנהיג התנהגות חיובית וראויה כלפי חבר חלש בכיתה או בקבוצה. האחריות להנהיג ולהוביל אנשים אחרי, מוטלת על כתפיו של כל אחד ואחד מאיתנו. לא מדובר רק במנהיגים הגדולים ובחברות גדולות, אלא מדובר בחיי היומיום שלנו בהם לכל אחד יש אחריות להוביל מהלכים שנראים לו נכונים, שהוא בקיא בהם וכו'. אנחנו מאמינים כי לכל אחד יש את הכח והיכולת לשנות דברים בחברה ולהוסיף דברים חדשים, וכי כח זה איננו בגדר 'זכות' שיש לו לאדם כי אם בגדר חובה שעליו למלא, וכמו שכתוב בשיר "דווקא אני" - "דווקא אני מוכן לעשות, דווקא אני רוצה לשנות, דווקא אני מכל העולם, דווקא אני ואז גם כולם" - יש לנו אחריות להתחיל במהלכים חשובים ולמשוך אחרינו גם אנשים אחרים.

אחריות אינה מסתכמת בעשיית הטוב בעצמי. חלק חשוב מהאחריות היא האמירה "אחרי!" - לקיחת מנהיגות והובלת אחרים לעשיית טוב.

3. לימוד פריסת שלט:

דין?

למה הכוונה "אין אנשים"? מה זה אומר "להיות איש"?

האם המשנה מתכוונת לכך שבגן חיות (איפה שאין אנשים...) אז אני צריך להתנהג כמו בן אדם?!

פירוש קהתי - "במקום שאין אנשים לעסוק בצרכי ציבור, השתדל אתה להיות האיש". המשנה מצפה מאיתנו לקחת אחריות ולהיות אלו שמובילים. לא לחכות שמישהו אחר יאמר לי מה לעשות וימשוך אותי, להיות אנחנו ה"אנשים", אלו שאחראיים על עצמם ועל סביבתם ומצליחים להוביל עוד ועוד אחרים לממש את כוחותיהם ולעשות טוב לעולם.

משנה ט' בפרק שני בפרקי אבות גם נוגעת באותה אחריות שיש לנו גם על הובלת אחרים:

"רבן יוחנן בן זכאי קבל מהלל ומשמאי הוא היה אומר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת" על פניו, ניתן להבין שמי שלמד הרבה תורה קיים בדבר זה את שליחותו ולכן הוא לא צריך להתגאות בכך. הוא בסה"כ מילא את תפקידו. קהתי מביא פירוש נוסף:

"אל תחזיק טובה לעצמך בלבד, שלא תאמר: די לי שלמדתי לעצמי ואינני מחוייב ללמד אחרים. כי לכך נוצרת - ללמוד על מנת ללמד. וכן אמרו: הלומד תורה ואינו מלמדה, דומה להדס שבמדבר, שאין איש נהנה הימנו" (ראש השנה כג:). אל לנו להחזיק את הטובה לעצמנו, להסתפק בכך שאנחנו הולכים בדרך הנכונה. האחריות שלנו היא להוביל ולהנהיג, לכך נוצרנו.

הקטר החם

לאחת העיירות בפולין הגיעה שמועה כי למחרת תגיע לעיירה הרכבת הראשונה! לבשו כל בני העיירה בגדי שבת ויצאו לחזות בפלא המחודש.

בין היוצאים היה גם אדמו"ר מפורסם שגר באותה עיירה, לא הסתפק האדמו"ר בהתבוננות ברכבת וניגש למשש במו ידיו את הקרונות ואת הקטר.

תמהו החסידיים לפטר התנהגותו של רבם ושאלוהו על כך.

השיב להם האדמו"ר: "מכל דבר בעולם יש ללמוד לקחים. ראיתי את הרכבת והנה הקרונות שלה קרים ככפור אך הקטר חם ולוהט, והסקתי מסקנה: אם העומד בראש חם הוא ולוהט, יש בכוחו לגרור אחריו גם רבים למרות שהם לעצמם קרים כקרח..."

שלומית לומדת בכיתה ז'. בזמן האחרון יש להם עומס רב בלימודים וכל הזמן יש מבחנים. כולן מאד רוצות להצליח כי הן יודעות שזה ישפיע על סיכויי הקבלה שלהן לחטיבה. יום אחד הציעה תמר שאת המבחן הבא הם יעשו ביחד. כלומר, שתי בנות לומדות למבחן וכל השאר מעתיקות מהן את התשובות. "בשביל שזה יהיה הוגן", אמרה תמר, "לכל מבחן ילמדו שתי בנות אחרות". עד עכשיו הכל הלך נפלא... אבל שלומית לא מרגישה עם זה כל כך טוב, ולמען האמת, קצת נמאס לה מהסידור הזה...
קראו את השיר "דווקא אני" וחשבו, מה לדעתכם היתה עושה שלומית אם השיר הזה היה מנחה את דרכה?

דווקא אני / דנה שץ

אם משהו ידוע פה זה יתחיל אצלי
אם משהו ישתנה פה זה יקרה בגללי
אם משהו מפריע לי אני אומר
כבר לא יהיה בסדר אם אני לא אתעורר

דווקא אני מוכן לעשות
דווקא אני רוצה לשנות
דווקא אני מכל העולם
דווקא אני ואז גם כולם

לוקח ברצינות את מה שהוא חושב
כבר לא עומד בצד
מתחיל להתערב
יודע שבסוף זה ישתלם לו בגדול
לוקח אחריות
שווה אם זה הכל

דווקא אני...

שלומית לומדת בכיתה ז'. בזמן האחרון יש להם עומס רב בלימודים וכל הזמן יש מבחנים. כולן מאד רוצות להצליח כי הן יודעות שזה ישפיע על סיכויי הקבלה שלהן לחטיבה. יום אחד הציעה תמר שאת המבחן הבא הם יעשו ביחד. כלומר, שתי בנות לומדות למבחן וכל השאר מעתיקות מהן את התשובות. "בשביל שזה יהיה הוגן", אמרה תמר, "לכל מבחן ילמדו שתי בנות אחרות". עד עכשיו הכל הלך נפלא... אבל שלומית לא מרגישה עם זה כל כך טוב, ולמען האמת, קצת נמאס לה מהסידור הזה...
קראו את השיר "יושב על הגדר" וחשבו, מה לדעתכם היתה עושה שלומית אם השיר הזה היה מנחה את דרכה?

יושב על הגדר / אריק איינשטיין

יושב על הגדר
רגל פה, רגל שם
יושב על הגדר
בסדר עם כולם
דופק חיוכים לכל הכיוונים
ותמיד, תמיד נמצא בעניינים.

יושב על הגדר
רגל פה, רגל שם
יושב על הגדר
משקיף על העולם
דופק חיוכים לכל הכיוונים
ותמיד, תמיד נמצא בעניינים.

יושב על הגדר
רגל פה, רגל שם
יושב על הגדר
לוקח את הזמן
דופק חיוכים לכל הכיוונים
ותמיד, תמיד נמצא בעניינים.

יושב חושב על הגדר
מביט לפה, מציץ לשם
קורא עיתון שומע חדשות בדמיון
עוטף את עצמו במסך עשן.

לכיתה של מיכאל הגיע ילד חדש שעלה לארץ לפני שלושה ימים.
 הילד כמעט ולא יודע עברית ויש לו כל מיני מנהגים מוזרים. הוא
 מתלבש בצורה שונה ומביא אוכל אחר משל כל הילדים. אתמול
 הוא ביקש מאורי, הדובר בשפתו, שילמד אותו איך אומרים בעברית
 "אני לא מבין". אורי אמר לו שאומרים "אני טיפש". כל הילדים
 מסביב צחקו וחיכו לראות מה יקרה כשהילד החדש לא יבין משהו
 בכיתה. מיכאל התלבט מה לעשות...
 קראו את השיר "אני לוקח אחריות" וחשבו, מה לדעתכם היה עושה
 מיכאל אם השיר הזה היה מנחה את דרכו?

אני לוקח אחריות / אורלי בינדר

אני לוקח אחריות על כל מעשיי
 לטוב ולרע זה קורה לי ידידי
 לפעמים אני מצליח, לפעמים אני נכשל
 העיקר מאחריות לא לברוח כלל וכלל.

אחריות חשוב לקחת
 למעשים ולמילים
 אחריות כה חשובה
 לקטנים ולגדולים

נשבר לי צעצוע, איני מאשים אף לא אחד
 מאחר ללימודים - זאת לשנות צריך מיד
 אני נקי, אני חרוץ ומשתדל להיות נחמד
 הכל תלוי רק בי זו אחריות שלי לעד.

אני שוכב לי על הגב / יענקל'ה רוטבליט

אני שוכב לי על הגב
 מביט על התקרה
 רואה כיצד חולפים ימי
 בבטלה גמורה

אני שוכב לי על הגב
 חושב, חולם, הודה
 והחיים יפים, יפים
 ממש כמו מחדה

בלי להיות או לא להיות
 אני פשוט ישנו
 בלי שום דבר אשר כדאי
 למות למענו
 בלי תקוה ובלי יאוש
 אני פשוט צופה
 כמו תייר על העולם
 והוא כל כך יפה.

לכיתה של מיכאל הגיע ילד חדש שעלה לארץ לפני שלושה ימים.
 הילד כמעט ולא יודע עברית ויש לו כל מיני מנהגים מוזרים. הוא
 מתלבש בצורה שונה ומביא אוכל אחר משל כל הילדים. אתמול
 הוא ביקש מאורי, הדובר בשפתו, שילמד אותו איך אומרים בעברית
 "אני לא מבין". אורי אמר לו שאומרים "אני טיפש". כל הילדים
 מסביב צחקו וחיכו לראות מה יקרה כשהילד החדש לא יבין משהו
 בכיתה. מיכאל התלבט מה לעשות...
 קראו את השיר "אני שוכב לי על הגב" וחשבו, מה לדעתכם היה
 עושה מיכאל אם השיר הזה היה מנחה את דרכו?

אני שוכב לי על הגב

ביצוע: אריאל זילבר
 מילים: יענקל'ה רוטבליט
 לחן: גדעון אלרן

אני שוכב לי על הגב
 מביט על התקרה
 רואה כיצד חולפים ימי
 בבטלה גמורה
 אני שוכב לי על הגב
 חושב, חולם, הודה
 והחיים יפים, יפים
 ממש כמו מחזה
 בלי להיות או לא להיות
 אני פשוט ישנו
 בלי שום דבר אשר כדאי
 למות למענו
 בלי תקווה ובלי יאוש
 אני פשוט צופה
 כמו תייר על העולם
 והוא כל כך יפה
 היו לי פעם עקרונות
 מכרתי את כולם
 עיסקה מוצלחת בשבילי
 טובה גם בשבילם
 עכשיו כשלא נשאר יותר
 במה להאמין
 אני שוקע לעיתים
 בהזיות על מין
 בלי להיות או לא להיות...
 אז אני שוכב לי על הגב...

תעביר את זה הלאה

☒ מטרת הפעילות:

החניכים ירכשו כלים ללקיחת אחריות והובלה.

☒ מבנה הפעילות:

1. פיתוח מודעות לכוחות של כל אחד ולכישורי ההנהגה הקיימים בנו.
2. הכרת דרכים שונות ללקיחת אחריות שסוחפת אחריה.
3. סרט "תעביר את זה הלאה".
4. נקודות למחשבה.

☒ מהלך הפעילות:

1. פיתוח מודעות לכוחות של כל אחד ולכישורי ההנהגה הקיימים בנו

מי אני - כל חניך מקבל דף עם ציורים (נספח 1). על החניך להקיף את התכונות שהוא חושב שקיימות בו.

בחרים אחת מההפעלות הבאות:

☹ נעים להכיר - כל חניך רושם על דף 3 תכונות חיוביות של היושב לימינו, המדריך אוסף את הפתקים ומקריא אותם אחד אחד. על החניכים לזהות במי מדובר. (אם הפעולה בשבת אפשר להכין המון פתקים עם תכונות ומעטפות עם שמות החניכים וכל אחד יכניס למעטפה תכונות שמתאימות לאותו חניך).

☹ משחק הכיסאות - כל חניך כותב את שמו בראש דף ומדביק אותו על כסא. החניכים מסתובבים סביב הכיסאות כשיש מוזיקה ברקע. כשמפסיקים את המוזיקה כל אחד כותב בתחתית הדף דבר טוב על החניך ששמו כתוב, מקפל את השורה שכתב וממשיכים. לאחר שיש מספר מחמאות לכל אחד מהחניכים - כל חניך לוקח את הדף שלו וחושב על מה שכתב לו.

☹ אפשרות נוספת - להביא עיתונים ושהחניכים ידביקו אחד לשני על הדפים מילים ותמונות הקשורות אליהם.

כל חניך יושב עם עצמו כמה דקות ומשווה בין מה שהוא סימן לעצמו, לבין מה שהאחרים כתבו עליו. בפעילות הקודמת הבנו שחלק מלקיחת אחריות היא ההנהגה וההובלה של אחרים לעשיית הטוב והראוי. על מנת להצליח לפתח את עצמינו כמובילים - עלינו להכיר את תכונותינו, כוחותינו, כשרונותינו, איך אנחנו נתפסים בעיני אחרים ובעיני עצמנו.

השלב הראשוני והבסיסי הוא מודעות עצמית, הרי אני הוא זה שהולך עכשיו לקחת אחריות ולהוביל, אז כדאי מאוד שאני אכיר את עצמי...

2. הכרת דרכים שונות ללקיחת אחריות שסוחפת אחריה

☹ מחלקים את החניכים לשתי קבוצות. נותנים לכל קבוצה חבילת נרות וקופסת גפרורים שבה 2 גפרורים בלבד. עורכים תחרות בין שתי הקבוצות, איזו קבוצה מדליקה את כל הנרות שברשותה, ראשונה. על מנת להדליק הרבה נרות, מספיק גפרור אחד (מקסימום שניים), מדליקים נר מנר. על מנת ליצור שינוי ולהוסיף טוב, מספיק שחניך אחד יתחיל בהתנהגות חדשה ויש סיכוי שהוא יוכל לסחוף אחריו אחרים. על ידי התנהגות אחראית ומנהיגותית בתחומים שונים, אנחנו יכולים ליצור אוירה חדשה שתסחוף אחריה אנשים רבים.

"אשרי הגפרור" / חנה סנש

אשרי הגפרור שנשרף והצית להבות,

אשרי הלהבה שבערה בסתרי לבבות.

אשרי הלבבות שידעו לחדל בכבוד

אשרי הגפרור שנשרף והצית להבות.

3. סרט "תעביר את זה הלאה"

הסרט מספר על מורה בבית ספר יסודי שנתן מטלה לתלמידים שלו לחשוב על מעשה שהם יעשו וישנה את העולם. התלמידים חוזרים אליו עם רעיונות שונים ומשונים: אחד יגיד לכל הסינים לקפוץ באותה שניה וכך העולם יתרחק מהשמש וכו'.

ילד אחד מציע שהוא יעשה מעשה טוב לשלושה אנשים, וכל התמורה שהוא יבקש זה שהם "יעבירו את זה הלאה", כלומר, כשיזדמן להם מעשה טוב הם גם יעשו אותו. וכך הלאה - כל מי שנהנה ממעשה טוב יעזור למישהו אחר בתמורה.

בונים אחריות

הסרט מתמקד בשרשרת שנוצרה ממעשיו של הילד. בטוב שהופץ בעולם, בשינוי האמיתי שנוצר באווירה, ברגישות, באכפתיות ובאחריות שיותר ויותר אנשים לקחו על עצמם כשנפגשו עם הבקשה הפשוטה "תעביר את זה הלאה...". (חשוב מאוד לקחת סרט ערוך כי יש צורך בצינזור. כמו כן, כדאי להראות רק קטעים נבחרים ולא את סיום הסרט בו הילד נפטר).

במידה ואין יכולת להקרין את הסרט, כדאי לספר לחניכים על הרעיון ולהמחיש גרפית כיצד עשיית טוב מתפשטת (דוגמא בנספח 3).

הילד הקטן יצר שינוי גדול, הוא היה הגפרור שהדליק נרות רבים. כל אחד מאיתנו הוא גפרור כזה. לכל אחד מאיתנו כוחות וכישורים (זוכרים מהשלב הראשון בפעילות הזו?) שאנחנו יכולים וצריכים "להעביר הלאה".

4. נקודות למחשבה

הקראת "פקודה בגשם" (נספח 2) - עשייה שלנו יכולה להוות מודל ולסחוף אחריה. לפעולה הבאה, כל חניך מביא רשימה של דברים טובים וחשובים שהוא חושב שאם הוא יעשה / או הקבוצה כולה תעשה, זה יעבור הלאה... (חשוב להדגיש שמדובר גם על דברים יומיומיים בחיי הסניף, הכיתה וכו' - להרים אשפה, להיות רציני בתפילה, לחייך למי שאני רואה, להיות ישר במבחנים וכו').

ראש גדול

בעל נסיון

סבלן

גיבור

ותרן

אהוב על הבריות

טוב לב

חברותי

למדן

עומד על שלו

עקשן

צנוע

ירא שמיים

חכם

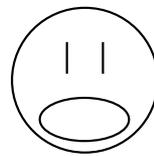
עניו

אחראי

חשדן

וכחן

חזק

פשרן

פיקח

נדיב

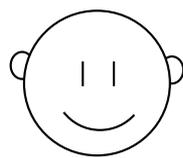
סמכותי

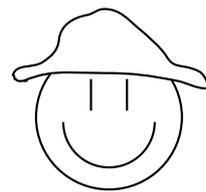
נבון

קפדן

ישר

אמיץ

יצירתי

פקודה בגשם

רשם: י. בן מיכאל

מראה הסוללה הפרוסה לפנינים היה עגום למדי. התותחים ספק שקועים בתוך השלולית, לידם אוהלי סיירים ספוגי מים מכוסים בקרעי נילון. מטר דק ומרגיז ירד ללא הפוגה, זה היום השלישי. המכוניות חנו דבוקות לצלעי הגבעה כעדים אילמים למאמץ שהושקע יומיים, לחפור את העמדות בתוך הבוץ הטובעני.

לפני עשר דקות ניתנה פקודה חמורה מפי מפקדי האגודה:

"להעביר את התותחים לזאדי מקביל. כיוון כללי - דרום, ולא פחות מאלף ומאתיים מטר. זאת מכיוון שהעמדה משבשת את מערך הכוחות".

מפקד האוגדה כבר רחוק מכאן. רק לפני דקות אחדות התפעל רב סמל יהודה מעוצמתו של זחל"מ הפיקוד, שרשרות כבירות - כוח פלסו להם דרך בדרכים המשובשות בהתיזן סילוני מים חומים לכל עבר. "משבשת את המערך", "זאדי מקביל", "אלף ומאתיים מטר" - קטעי הפקודה שרצו במוחו היו ברורים מאוד. אלף ומאתיים מטר בסך הכל - מצחיק ממש. הרי המכוניות אינן יכולות כלל לזוז. להן אין שרשרות. הלילה התגייסו כל החברה ודחפו את התותח של מוישה חמישה מטר במשך חצי שעה תחת גשם. יוסקה, מפקד הסוללה, רצה למעשה עוד שלושים מטר, אך זה היה כבר בלתי אפשרי ואז הפטיר: "בסדר בחורים, נסתפק בזה - המג"ד יבין". החברה רובצים באהלי סיירים ומנסים לתפוס חמימות תחת השמיכות הלחות. רב סמל יהודה הרגיש ממש את החמימות הזאת. חלף במוחו הויכוח לפנות בוקר בין אברמיקו לבין מפקד השמירה: "אני לא קם אפילו תביא הנה את הרמטכ"ל בעצמו", "אל תגידי לי - בית סוהר, בית סוהר זה בית הבראה - יבש ואוכל חם".

רס"ל יהודה חזר אל אהל הפיקוד. מפקד הסוללה נמנם בצידו של מכשיר הקשר. שני קצינים אחרים לגמו נזל כהה דמוי קפה, אותו בישל דוד הקשר. רב סמל יהודה ניער קלות את מפקד הסוללה.

"מה הבעיות? שאל יוסקה.

"אין לי לב להוציא את החברה מהאהלים, הם גם לא יקומו, תראה איך זה נראה שם בחוץ, המפקד". "תגידי להם שזו פקודה ממפקד האוגדה, אנחנו לא אשמים" - התערב אחד הסגנים הצעירים. "לך תגידי להם אתה, הלא בעל דרגות קצין אתה" - ענה לו הרס"ל.

"אתה מכיר אותם, איים עליהם בתלונה, הם יקומו כמו כלום" - ניסה את כוחו הסגן השני. הרס"ל סיפר בקצרה את שיחת הלילה עם אברמיקו.

מפקד הסוללה הקשיב לוויכוח. אחר קם, לקח את שמיכתו ופנה אל הסגנים והרס"ל:

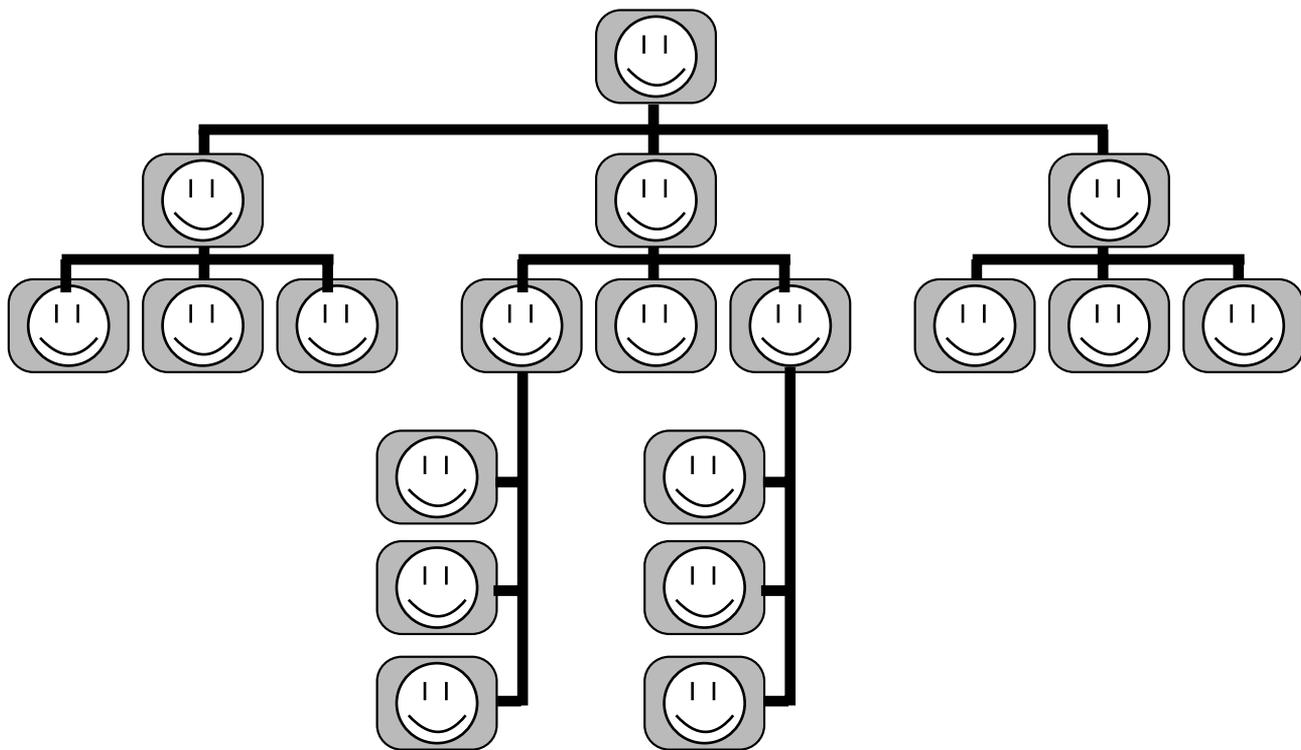
"בואו, אנחנו נוציא את התותחים, החברה יבואו לעזור". רס"ל יהודה תביא ארבע טוריות וחבלים! שלשת הקצינים והרס"ל נגשו אל התותח והחלו לחפור.

סמל מוישה הוציא את ראשו מן האהל ושאל בתמיהה: "הי! מה העניינים?"

"תביא את החברה" - ענה לו הרס"ל - "צריך לעזור".

מפתחי אהלי הסיירים הנמוכים הופיעו ראשים, אחריהם הגופות: החברה החלו להזיז את תותחי הסוללה.

”מזל טוב” או ”בהנך שפטרנו”?

הטרג הפילוג:

החניכים יכירו באחריות שמתווספת להם בהיותם בגיל מצוות.

הבנה הפילוג:

1. הכרת תחומי המחויבות בהגיענו לגיל מצוות: דרך ארץ, בין אדם למקום ובין אדם לחברו.
2. הבנת משמעות האחריות דווקא מגיל מצוות.
3. חשיבה מעשית - מעבירים את זה הלאה!

ההלך הפילוג:

1. הכרת תחומי המחויבות מהגיענו לגיל מצוות: דרך ארץ, בין אדם למקום ובין אדם לחברו. משחק מסלול (נספח 1) - כל חניך מקבל חייל (או כל קבוצת חניכים, תלוי במספר החניכים), ומתקדם לפי הקוביה לאורך כל המסלול. כאשר דורכים על אחד משלושת הסימנים מרימים כרטיס מתאים (נספח 2):

כרטיסי דרך ארץ

התחצפת למורה - חזור שלושה צעדים
העתקת במבחן - המתן תור
פינית את מקומך באוטובוס לאדם מבוגר - התקדם שני צעדים
אמרת 'בוקר טוב' למנקה בבית הספר - זרוק את הקוביה פעם נוספת
הרמת לכלוך מהרצפה במסלול בטיול השנתי - התקדם שלושה צעדים
הודית להורך שקנו לך נעליים חדשות - זכית בשני תורות נוספים
שיתפת במשחק הכדורגל את הילד הכי לא מקובל בכיתה - התקדם חמישה צעדים
שיקרת לאבא ואמא - חזור שבעה צעדים

כרטיסי מצוות שבין אדם לחברו -

על הכרטיסים מצוירת מצוה ועל החניך לזהות באיזו מצוה מדובר. אם זיהה, הוא מקבל תור נוסף ואם לא זיהה, עליו להמתין תור במקומו.

כרטיסי מצוות שבין אדם למקום -

על החניך לענות על השאלה הרשומה בכרטיס. כל השאלות קשורות למצוות שבין אדם למקום. חניך שענה נכונה, מתקדם שני צעדים. אם טעה, עליו לחזור צעד אחד אחורה.

שבת - מנה בקול עשר מל"ט אבות מלאכה

(הזורע, החורש, הקוצר, המעמר, הדש, הזורה, הבורר, הטוחן, המרקד, הלש, האופה, הגוזז את הצמר, המלבנו, המנפצו, הצובעו, הטווה, המסך, העושה שני בתי נירין, האורג שני חוטין, הפוצע שני חוטין, הקושר, המתיר, התופר שתי תפירות, הקורע על מנת לתפור שתי תפירות, הצד צבי, השוחטו, המפשיטו, המולחו, המעבד את עורו, המוחקו, המחטכו, הכותב שתי אותיות, המוחק על מנת לכתוב שתי אותיות, הבונה, הסותר, המכבה, המבעיר, המכה בפטיש והמוציא מרשות לרשות).
ברית מילה - מהם הברכות שמברך האב בברית המילה? ("להכניסו בבריתו של אברהם אבינו", "שהחיינו").
פדיון הבן - מה הטעם למצוות פדיון הבן? (כנגד הבכורות שהוקדשו לעבוד במקדש כיוון שניצלו ממכת בכורות).
כשרות - הסבר את הביטוי "בטל בשישים" (אם התערבבו בטעות בשר וחלב ביחס של אחד לשישים, אזי במקרים מסוימים, המאכל כשר).

שמיטה - אילו מלאכות אסורות מהתורה בשנת שמיטה? (זריעה, זמירה, קצירה ובצירה).

פרה אדומה - מה תפקידה של פרה אדומה? (האפר שלה מטהר טמאי מת).

הקהל - מתי מקיימים מצוה זו? (במוצאי שנת השמיטה, ביום השני של חג הסוכות).

שעטנז - אילו סוגי חוטים אסור לערבב? (צמר ופשתים).

קריאת שמע - מהו סוף זמן קריאת שמע? (סוף שעה שלישית זמנית).

תפילין - אילו פרשיות מופיעות בתפילין? ("שמע", "זוהיה אם שמוע", "קדש לך", "זוהיה כי יביאך").

תפילה - מהיכן נלמדת המצווה? (נאמר בפרשת עקב "אותו תעבוד" וכתוב במדרש 'איזוהי עבודה שבלב? זו תפילה').

עליה לרגל - אילו קרבנות מקריבים בעלייה לרגל? (עולת ראייה ושלמי חגיגה).

דין:

בהגיענו לגיל מצוות אנחנו נעשים אחראים על עצמנו ומחוייבים לשלושה תחומים: דרך ארץ, בין אדם למקום, ובין אדם לחברו (העמקה במאמרו של הרב שרלו בנספח 3).
מה משמעות אחריות ומחוייבות זו?
האם ילד קטן שמתנהג בחוסר דרך ארץ זה בסדר?
לילד קטן אין עבירות?
אין מתחת לגיל מצוות אחריות על מעשיי??
מה מתחדש באחריות שלנו על עצמנו ועל הכלל בגיל מצוות?
מדוע "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה"?

2. הבנת משמעות האחריות דווקא מגיל מצוות.

מתחלקים לארבע קבוצות. כל קבוצה מקבלת שני גיליונות, עפרונות, מחקים וצבעים. על כל קבוצה לצייר הזמנה למסיבת בר מצווה. לרשותם שני גיליונות אלו בלבד. כדאי להמליץ לחניכים להשתמש באחד הדפים כדף טיוטה. לאחר מספר דקות כל קבוצה מראה לכולם את דף הטיוטה ואת ההזמנה שהכינו.

חשיבה ודין:

מה ההבדל בין דף טיוטה לדף "האמיתי"?
למה אנחנו מרשים לעצמנו לקשקש ופחות להיזהר בטייטה?
מה צריך לעשות בטייטה כדי שבדף האמיתי זה יצא כמו שצריך?
מה ההבדל בין טעות בטייטה לטעות בדף האמיתי?

כל קבוצה מקבלת מקור (נספח 4), לומדת אותו ועונה על השאלה - מה הייחוד של גיל 13 (או 12 לבנות) ממנו נובעת תוספת האחריות שלנו?

בחיינו ישנם שני שלבים מרכזיים. אחד עד גיל מצוות, והשני מגיל מצוות והלאה. עד גיל מצוות אנחנו כאילו "טייטה" - מנסים, לומדים, טועים, מתקנים. יש למעשינו השפעה חשובה מאוד על עצמנו ועל הסביבה, לתקופת הלימוד הזו יש השלכות להמשך חיינו, אבל מגיל מצוות זה כבר הדבר האמיתי. מגיל מצוות אנחנו אחראים לכל מעשינו והחלטותינו, אנחנו נושאים בתוצאות, אנחנו ממש משפיעים.

רק בגיל מצוות יכול הבן להצטרף למיניין, זימון וכו'. רק אז אנחנו נחשבים ממש חלק בר השפעה בכלל ישראל. בפעילות הקודמת למדנו את המשנה "במקום שאין אנשים השתדל להיות איש", בראשית רבה על שמעון ולוי מציינים כי רק מגיל 13 נקרא הנער "איש". בגיל 13 מתווסף לנו כח של יצר טוב, של בגרות, של יכולת נפשית לבחור נכון, ומתוך כך נוצרת לנו המחוייבות לקחת אחריות על עצמנו, ולהיות חלק פעיל מעם ישראל כולו.

אותו תהליך קורה בגיל מוקדם יותר - 12 שנים לבת. אומנם הביטוי בחיוב במצוות שונה אצל הבנות, אך גם הן אחראיות על עצמן בכל המצוות שהן מחוייבות בהן, ובכל מעשיהן. מגיל 12 הבת הינה שותפה פעילה ומכרעת המשפיעה על עם ישראל כולו במעשיה.

ניתן להשוות זאת לשן חלב שנושרת בגיל צעיר ואז צומחת השן שנשארת איתנו לכל החיים. נזק, סתימה וכו' בשן חלב נעלמת כשהשן נופלת וכשצומחת שן חדשה - יש לנו הזדמנות להתחיל מחדש, אך זו ההזדמנות היחידה והאחרונה. אם התרגלנו לשמור על השיניים שלנו, והקפדנו גם כשהיו לנו שני חלב, נצליח לשמור גם עכשיו. לפעמים נעשה נזק כ"כ יסודי לשן שזה פגע בחניכים וגם השן החדשה שצומחת מושפעת מהשאריות של הנזק הקודם. והפוך - אם שמרנו על שיניים וחניכיים בריאות, יש לנו נקודת פתיחה טובה וחזקה יותר לשיניים החדשות.

כך בחיינו - מגיל מצוות הכל משאיר חותם נצחי עלינו ועל העולם. אמנם גם למעשים שלנו עד הגיל הזה יש השפעה, ואם בנינו אישיות טובה, נצליח לבחור נכון (וההיפך חלילה), אך מגיל מצוות האחריות היא עלינו בלבד ולאורך כל הדרך.

בבר מצווה מברך האב "ברוך שפטרני מעונשו של זה". מעכשיו האחריות היא לגמרי על כל אחד מאיתנו, והאבא כבר לא נושא בתוצאות מעשי בנו / בתו. זו זכות גדולה להיות חלק מ"הדבר האמיתי" (ולא מהטייטה...), ועלינו לנצל זכות זו במלוא האחריות.

"גדול המצווה ועושה" כיוון שלמעשיו יש יותר השפעה. יש לו יותר אחריות על עצמו ועל אחרים.

3. חשיבה מעשית - מעבירים את זה הלאה

בפעילויות הקודמות במערך הבנו שחלק מהאחריות היא הנהגת אחרים והובלתם לעשיית הטוב. ראינו דוגמא בסרט "תעביר את זה הלאה" על יכולת של ילד אחד ליצור תנועה חיובית של לקיחת אחריות בקרב אנשים רבים, והכרנו את כוחות האחריות וההנהגה אצל כל אחד מאיתנו. בפעילות זו העמקנו בכך שבגיל הייחודי שאנחנו נמצאים, גיל מצוות, יש לנו יותר אחריות הן על עצמנו והן על הובלת אחרים.

מתוך הבנה זו, מתוך הזדמנות, אחריות ומחויבות זו של גיל מצוות -
מה אנחנו בוחרים לעשות עם כל זה???
במה קבוצת נתיבות בנות / בנים לוקחת אחריות?
מה אנחנו מעבירים הלאה לסינף / לשכונה / לעיר?

ניתן לשחק "האבנים עוברות מהר מיד ליד" עם קופסאות גפרורים, כשכולן ריקות ורק באחת מהן מודבק בפנים "תעביר את זה הלאה". בכל פעם, החניך שאצלו נעצרה הקופסה עם הפתק, אומר מה הוא חושב שצריך לעשות במבצע "מעבירים את זה הלאה" של קבוצת נתיבות / מה הוא לוקח על עצמו לעשות ולהוביל גם אחרים?

נקודה חשובה נוספת:

עד עכשיו דיברנו על האחריות שלנו להוביל בכלל, וכבני מצווה בפרט. האחריות להוביל, כבני מצווה, מתחילה כבר מהאופן בו יחגוג כל אחד את בר / בת המצווה שלו. נכון שפעמים רבות ההורים הם אלו שקובעים את אופי המסיבה, אך אם החניכים יבינו שיש להם אחריות, ושמעתה הם מקבלים על עצמם דרך מחייבת של מצוות ודרך ארץ, הרי שהם יכולים לחשוב על דרכם כבר מעתה, ולבחון ביחד עם הוריהם איך הם מעצבים את החגיגה כך שתתבסס על הדרך הערכית שלהם. חשוב שהחניכים לא יכנסו למריבות עם ההורים (בכל זאת, גם כיבוד הורים חל עליהם...). צריך לחשוב איך לעשות זאת בחכמה, שההורים ישמחו שהילד שלהם בעל ערכים, אכפתי ואחראי. כדאי לחשוב עם החניכים על דברים שהם עצמם יכולים לוותר שלא יפגעו בהורים ויראו להם שהילד באמת רוצה לעשות טוב. כגון: להזמין עניים לסעודה, לקבל על עצמך להתנדב במקום כלשהו באופן קבוע, ללכת ביום החגיגה לביקור חולים / בית תמחוי, להחליט כל הקבוצה שלא נותנים מתנות זה לזה (אולי רק משהו סמלי - אותו הדבר לכולם), ובמקום מתנות אוספים יחד כסף ותורמים לארגון שבחורים יחד, וכן הלאה כיד הדמיון הטובה.

עלינו להבהיר לחניכים שהכוח בידיים שלהם! אולי הם אומרים לעצמם "אנחנו בסך הכל בכיתה ו', כמה כבר אנחנו יכולים לעשות", כאן האחריות היא עלינו. חשוב להבהיר לחניכים שיש בכוחם לעשות, והרבה! האחריות הזו מתחילה בדברים הקטנים, ומי שיתרגל כבר מעכשיו לקיימה בדברים הקטנים, יידע ליישמה בע"ה גם בעתיד במהלכים גדולים יותר. חלק גדול מאירועי בר המצווה נובעים מלחץ חברתי ומרצון לעמוד ברף (הגבוה) שהחברים מציבים. אם נצליח יחד לחגוג את אירועי בר המצווה באופן צנוע, ערכי, עמוק ומשמעותי, לא מנקר עיניים ולא מרושש את ההורים - זה צעד ראשון שמסמן כיוון להמשך חייהם של החניכים (ובעז"ה אפילו של המשפחה כולה...).

דוגמאות מרגשות בנספח 5.

יהיה רק מצוינות!

→ 1 התחלה	2	3	4	5	6		8	9	10
20	19		17	16	15	14	13		11
21	22	23	24		26	27	28	29	30
40	39		37	36	35	34		32	31
41		43	44	45	46	47	48	49	50
60	59	58	57	56		54	53	52	
61	62		64	65	66	67	68	69	70
80	79	78	77	76	75		73	72	71
81		83	84	85		87	88	89	90
	99	98	97	96	95	94		92	91

 דרך ארץ

 מצוות שבין אדם לחברו

 מצוות שבין אדם למקום

בונים אחריות

2 אספא

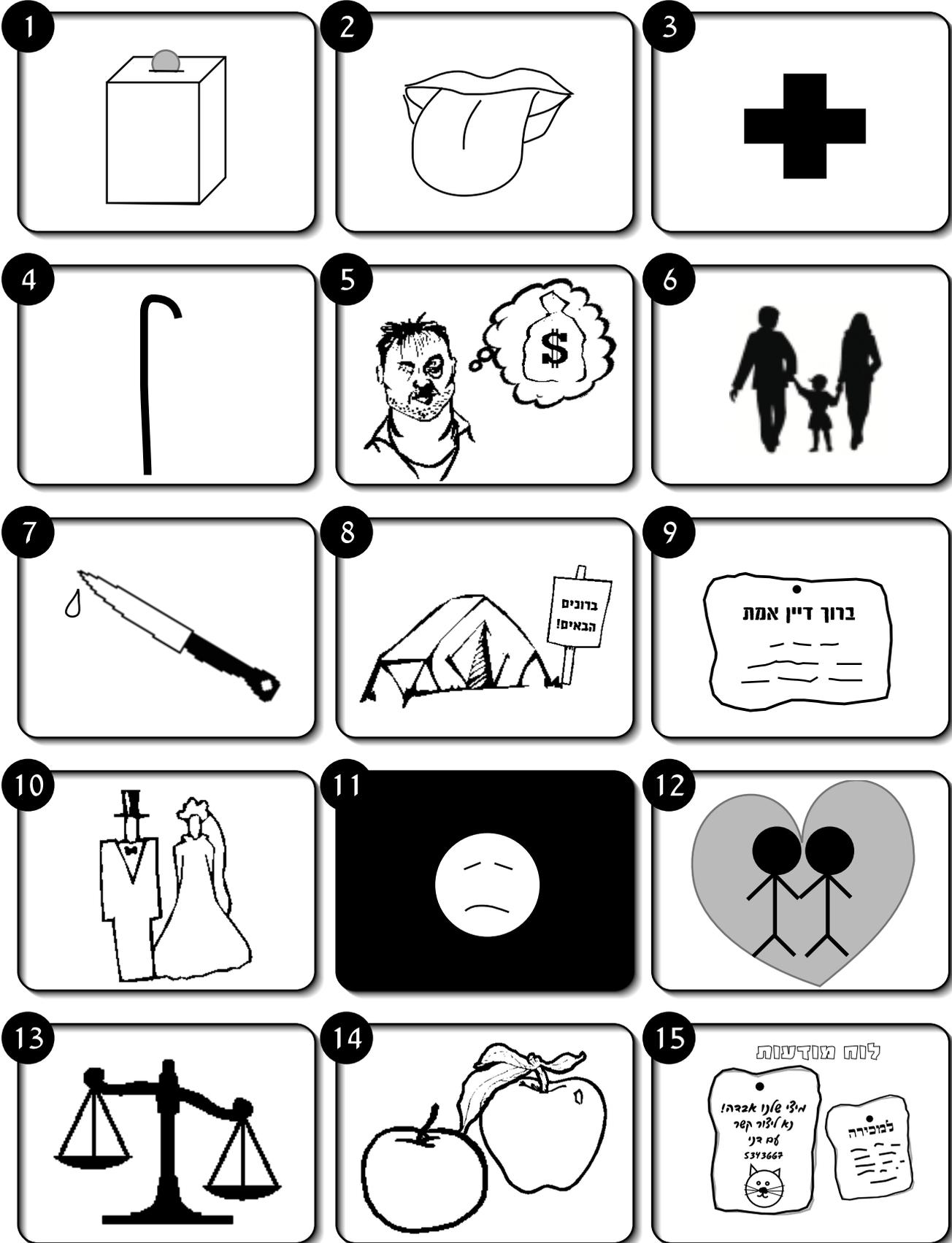
כרטיסי דרך ארץ -

<p>אמרת 'בוקר טוב' למנקה 22 ביג הספר - צרוק את הקוביה פלם נוספת</p>	<p>פיניג את מקומך באוטובוס אדם מבוגר - התקדם שני צעדים</p>	<p>העגרת במבוא - המגן גור</p>	<p>הגלצפת אמורה - אצור שלושה צעדים</p>
<p>שיקרת לאבא ואמא - אצור שבעה צעדים</p>	<p>שיגפת במשחק הכדוריא את הילד הכי לא מקובל בכיתה - התקדם מאישה צעדים</p>	<p>הודית להוריק שקנו לך נעליים אדשות - צביג בשני גורות נוספים</p>	<p>הרמת אכילך מהרצפה במסלול בטיול השנתי - התקדם שלושה צעדים</p>

כרטיסי מצוות שבין אדם למקום -

<p>כשרות - הסדר את הביטוי "בטל בשישים"</p>	<p>פדיון הדגן - מהי הטעם למצוות פדיון הדגן?</p>	<p>ברית מילה - מהי ההצרכות שמברך האב בברית המילה?</p>	<p>שבת - מנה בקול עשר מליט אבות - מאכה</p>
<p>קריאת שמע - מהו סוף צמן קריאת שמע?</p>	<p>הקהל - מגני מקיימים מצוה זו?</p>	<p>פרה אדומה - מהי גפקידה של פרה אדומה?</p>	<p>שמיטה - אילו מאכילך אסורות מהגורה בשנת שמיטה?</p>
<p>גפילה - מהיכין נאמדת המצווה?</p>	<p>גפילין - אילו פדשיוג מופיעות בגפילין?</p>	<p>עלייה ארץ - אילו קדבנוג מקריבים בעלייה ארץ?</p>	<p>שעטנץ - אילו סוגי גוטים אסור לעדד?</p>

1. צדקה. 2. שמירת הלשון. 3. ביקור חולים. 4. והדרת פני זקן. 5. לא תגנוב. 6. כיבוד הורים. 7. לא תרצח. 8. הכנסת אורחים. 9. ניחום אבלים. 10. שימוח חתן וכלה. 11. לא להלבין פנים. 12. ואהבת לרעך כמוך. 13. לא לעשות עוול במשפט. 14. הפרשת תרומות ומעשרות. 15. השבת אבידה.

"מהם אפוא שלושת השלבים בדרכה של הבת הנכנסת למצוות? ... קומת המסד היא דרך הארץ ... ההתנהגות המוסרית והטבעית. אין האדם בעל כוח יצירה בלבד. בידו אף יכולת שיפוט מוסרית, רגישות חברתית וישרות פנימית... בשנה זו ראוי להתרומם מהאסתטיקה אל האתיקה ומהעצמיות אל החסד והרחמים. הדבר יכול להיעשות על ידי הירתמות לפעולות צדקה וחסד קבועות, שאינן תוצאה של התעוררות חד פעמית משתלהבת בלבד, אלא הן נטועות במערכת עקבית ושיטתית. כך יוטמע המוסר החברתי בנפש. (...)

הקומה השנייה היא הכניסה לעולם המצוות. אנו רגילים להדגיש את הכניסה לעולם הדתי דרך המצוות שבין אדם למקום. הדבר טבעי, שכן התחושה הדתית העמוקה אינה נוצרת מקיום מצוות שבין אדם לחברו. מצוות אלה נראות פעמים רבות חלק מהתנהגות טבעית אנושית, הנובעת מהומניות אוניברסלית, ורבים חשים כי אין בהם מרכיב 'דתי'. בשל כך פעמים רבות אין המצוות שבין אדם לחברו באות לידי ביטוי מעשי, והן מוזנחות. לרוב דוקא בשל פשטותן וטבעיותן. אנו מקפידים הקפדה יתירה בתחום הכשרות, אך שוכחים להקפיד שלא להוציא מפינו מילים שאינן ראויות; אנו נזהרים בחילול שבת ובמצוות שולחן השבת, אך לא תמיד מקפידים שיסעדו על שולחנו הערוך גם אלה הזקוקים לחסד, שאין להם מקום לחגוג את חגם. (...)

בתחום זה חשוב להדגיש את המעבר מאינטואיציה מוסרית ודרך ארץ טבעית לתחום המצוות. למעבר זה פנים רבות: כאן מדובר על מצוות ולא על התנדבות, הסובלת מפגם יסודי בשל התחושה המתמדת כי ניתן להפסיקה בכל עת; ... התחום המצוותי אינו מניח לכל אדם להגדיר בעצמו את מה שנראה לו כדבר שיש לעשותו, כי אם מחייב באמצעות ההגדרה ההלכתית. (...)

לאחר מכן באה הקומה השלישית, המקבילה לעבודת המשכן והקרבת, והיא קומת המצוות שבין אדם למקום. גם כאן עלינו להציע דרך של כניסה לעולם המצוות, ולאמץ כחלק ממנה את דברי הרמב"ם שבסוף מסכת מכות, על התחום שבין אדם למקום. ואלו דברי הרמב"ם:

'מיסודות האמונה בתורה שאם קיים האדם מצווה (אחת) משלוש עשרה ושש מאות מצוות כראוי וכהוגן, ולא שיתף עימה מטרה ממטרות העולם הזה כלל, אלא עשאה לשמה באהבה כמו שביארתי לך, הרי הוא זוכה בה לחיי עולם הבא. לכן אמר רבי חנניה כי מחמת ריבוי המצוות אי אפשר שלא יעשה האדם אחת בכל ימי חייו בשלמות, ויזכה להישארות הנפש באותו המעשה'. בדבריו קובע הרמב"ם כי ראוי לו לאדם לייחד לעצמו מצווה, שבה יקופל עולמו הרוחני. אף על פי שנצטוונו בתרי"ג מצוות, מלמד הרמב"ם כי ראוי שנתרכז באידיאה אחת באופן מיוחד. הרעיון העומד בבסיס דברי הרמב"ם הוא זה: אין המצוות מעצבות את מסגרת החיים בלבד. אמנם זהו אחד היעודים המרכזיים של עולם המצוות, אך אין לראות בהלכה כלי לקביעת כללי התנהגות גרידא. ההלכה נועדה גם לשמש מקום שבו יוכל האדם לבטא את עולמו הפנימי. ההלכה כוללת לא רק את המעשים החיצוניים, אלא מתלוות אליה החוויה הפנימית והדבקות הנשמטית. בשל כך, מעבר לחובה לנהוג בכל המצוות כולן כהלכה, ראוי כי האדם יבחר לו מעשה אחד שלתוכו יקפל את עולמו הרוחני, ובכך יביא לידי ביטוי לא רק כללים התנהגותיים, אלא גם מעורבות נפשית עמוקה ודבקות באחת ממשימות קיום המצוות."

(מתוך המאמר "בת מצווה בשלוש קומות" / הרב יובל שרלו)

"ויגדלו הנערים (עשו ויעקב). רבי לוי אמר משל להדס ועצמונית שהיו גדילים זה על גבי זה וכיון שהגדילו והפריחו זה נותן ריחו וזה חוחו. כך כל י"ג שנה שניהם הולכים לבית הספר ושניהם באים מבית הספר, לאחר י"ג שנה זה היה הולך לבתי מדרשות וזה היה הולך לבתי עבודת כוכבים".
(בראשית רבה, סג, יד)

"ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו" דרש רבי שמעון בן אלעזר כמה נאמר איש חרבו: בני שלש עשרה שנה היו.
פירש רש"י: "איש" מבין י"ג ולא פחות, לא מצינו בכל התורה שיהא קרוי איש פחות מבין י"ג.
(בראשית רבה פרשה פ')

שלש עשרה שנה גדול יצר הרע מיצר הטוב. ממעי אמו של אדם גדל ובא עמו. לאחר י"ג שנה נולד יצר הטוב"
(אבות דרבי נתן ט"ז. קהלת רבה ט').

"ויגדל יצחק ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום היגמל את יצחק" (בראשית כ"א, 8)
ויגמל פירש רש"י: בן י"ג שנה שנכנס בו יצר הטוב.

מתוך האתר של עמותת OneFamil

"משפחה אחת" היא עמותה המסייעת לנפגעי הערוד ובני משפחותיהם. "משפחה אחת" התחילה ממעשה אצילי וחסד אנוכיות של ילדה בת שתיים עשרה.

שאת כל הנסך שתכננו לתת לה כמתנות, יתנו עבור נפגעי הערוד.

מיכל ומשפחתה אספו במהרה למעלה ממאה אלף דולר, אך נוכחו לדעת שזהו סכום זעום לעומת כאבם של נפגעי הערוד ובני משפחותיהם. באותו הרגע נולד הרעיון להקמת עמותת "משפחה אחת".

מאז הקמתה, העמותה גדלה והפכה לעמותה גדולה ומוכרת ללא כוונות רווח, המספקת באופן יומיומי צרכיהם של אלפי אנשים בישראל אשר נפגעו בפיגועי הערוד.

מיכל בלזברג התכוננה לחגוג את מסיבת בת המצוה שלה בירושלים כאשר מחבל מתאבד פוצץ עצמו בתוך הקהל הרב שהיה במסעדת 'סבארו' במרכז ירושלים. בפיגוע נרצחו חמישה עשר אנשים ונפצעו למעלה ממאה חמישים אנשים, נשים וילדים. זהו היה הפיגוע הקטלני ביותר מאז תחילת האינתיפדה בחודש ספטמבר 2005. בתוך מצב זה של עצב וכאב, מיכל הרגישה שהיא לא יכולה לערוך מסיבה גדולה ולכן היא ויתרה על המסיבה שלה וביקשה מהוריה שאת הנסך שיועד למסיבה, יתנו לנפגעי הפיגוע. היא ביקשה גם מבני משפחתה ומהחברים,

משפחת אברמס משיקאגו חגגה את בר המצוה של בנם דוד,

בתוספת משמעות ערבית 12.07.2006

כולל הילדים, עזרו בהכנת מזון ובהגשת הארוחות לקועדים במסעדה. החוויה הייתה לבני המשפחה חוויה מדגשת מאד.

אנו מודים מעומק הלב לבני משפחת אברמס על כך שנעלו חלק במשימתו של מאיר פנים, בחינוך הזולת למסד של מאיר פנים, ועידוד מעורבות הקהילה. משפחת אברמס מהווה דוגמה ומופת בתחום החסד והצדקה, הם אלה המבטיחים את המשך המסורת.

כאשר ג'יימס ווונדי אברמס הזמינו את אורחיהם לבר מצווה של דוד, הם כללו הודעה אשר ביקשה מהאורחים לכוון את מתנותיהם למאיר פנים [במקום לבנם] כדי לסייע באספקת מזון לנזקקים בישראל. התגובה היתה יוצאת מן הכלל [יותר מ-200,000 גיוס למטרה זאת!].

משפחת אברמס הפכה במהרה לחלק ממשפחת מאיר פנים, בדצמבר - כאשר ביקרה במאיר פנים בירושלים בביקור משפחתי לרגל חגיגה משולשת. המשפחה כולה,

מתוך http://www.mifalchaim.org/image/news/2006/news15_ext.htm#188

והיו עיניך הוצאת את מוריך - שבכל דור ודור

מטרת הפעילות:

החניכים יכירו דמויות מובילות ותכונות שלהן.
החניכים יבחרו דמות ללמידה והשראה.

מבנה הפעילות:

1. משחק "חפש את המטמון".
2. סיכום והכוונה להעמקה.

מהלך הפעילות:

1. משחק חפש את המטמון - המירוץ אחר המנהיגות...

מחלקים את החניכים לשתי קבוצות, כל קבוצה מקבלת פתק עם הפנייה למקור בתנ"ך ותנ"ך, ועליה לזהות מיהו המנהיג ומהי התכונה העולה מתוך הכתוב. לאחר שגילו את התשובה, עליהם למצוא את הפתק הבא על פי הרמז הכתוב. אם הפתק נמצא אצל מדריך אחר, עליהם לפנות אליו ולומר לו את התשובה, אם צדקו - יקבלו את הפתק הבא. אם הפתק מוחבא במקום כלשהו, עליהם לפנות בחזרה אל המדריך שלהם ובמידה ויאמרו תשובה נכונה, יקבלו רמז על מקום הימצאו של הפתק הבא.

הקבוצה המנצחת היא זו שתאסוף את מירב התכונות בזמן שהוקצב / זו שתגיע ראשונה אל הפתק האחרון. (יש לשנות את מיקום הפתקים בין קבוצה לקבוצה על מנת שהחניכים לא יחזרו את הדרך של הקבוצה הקודמת).

פתק מס' 1

פתחו בספר בראשית י"ח, כ"ג-ל"ג.
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(אברהם - רחמים על הבריות)

פתק מס' 2

פתחו בספר שמואל ב' ו', י"ד, וכן את דברי הימים א' כ"ט, ט'.
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(דוד - שמחה)

פתק מס' 3

"...וכן שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה. הלך אהרן וישב לו אצל אחד מהם. ואמר לו: בני, ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וקורע את בגדיו, אומר: אוי לי, היאך אשא את עיני ואראה את חברי? בושתי הימנו, שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. והולך אהרן ויושב אצל האחר ואומר לו: בני, ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וקורע את בגדיו, אומר: אוי לי, היאך אשא את עיני ואראה את חברי? בושתי הימנו, שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו. וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו זה לזה." (אבות דרבי נתן י"ב).
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי במדרש?

(אהרן - אוהב שלום ורודף שלום)

פתק מס' 4

"ויאמר אליה עד מתי תשתכרין... ותען חנה ותאמר לא אדוני..." (שמו"א א', י"ד-ט"ו) אמר עולא, אמרה לו: לא אדון אתה בדבר זה ולא רוח הקודש שורה עליך, שאתה חושדני בדבר זה. יש אומרים, כך אמרה לו: לא אדון אתה; לא שכינה ורוח הקודש אצלך שדנתני לכף חובה... וכי לא ידעת ש"אשה קשת רוח אנכי?" (ברכות ל"א, ע"ב) מיהו המנהיג ומהי התכונה אותה מלמדת אותו חנה?

(עלי - לדון לכף זכות)

פתק מס' 5

פתחו בספר שמואל א' י"ז, מ"ה-מ"ז.
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(דוד - אמונה בה')

פתק מס' 6

פתחו בספר שופטים ד', כ"א.
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(יעל - גבורה)

פתק מס' 7

פתחו בספר שמואל א' י', כ'-כ"ב.
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(שאול - ענווה)

פתק מס' 8

פתחו בספר שמות ט"ז, א'-י"ט.
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(משה רבנו - הכרת הטוב, אמירת תודה)

פתק מס' 9

פתחו בספר ויקרא י', ג'.
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(אהרון - קבלת הדין)

פתק מס' 10

פתחו בספר מלכים א' ה', ט'-י"א.
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(שלמה המלך - חכמה / רוחב לב)

פתק מס' 11

פתחו בספר ישעיהו י"א, ג'-ו':
מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(המשיח - שופט דין צדק)

פתק מס' 12

שנו רבותינו: מעשה בשני בני אדם שהמרו זה את זה ואמרו: כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ארבע מאות זוז. אמר אחד מהם: אני אקניטנו. אותו היום ערב שבת היה והלל חפף את ראשו. הלך ועבר על פתח ביתו. אמר: מי כאן הלל? מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? אמר לו: שאלה יש לי לשאול. אמר לו: שאל בני, שאל. - מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלים? אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת - מפני שאין להם חיות פקחות. הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר: מי כאן הלל? מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? אמר לו: שאלה יש לי לשאול. אמר לו: שאל בני, שאל. - מפני מה עיניהם של תרמודיים תרוטות? אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת - מפני שדרים בין החולות. הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר: מי כאן הלל? מי כאן הלל? נתעטף ויצא לקראתו. אמר לו: בני, מה אתה מבקש? אמר לו: שאלה יש לי לשאול. אמר לו: שאל בני, שאל. - מפני מה רגליהם של אפריקיים רחבות? אמר לו: בני, שאלה גדולה שאלת - מפני שדרים בין בצעי המים. אמר לו: שאלות הרבה יש לי לשאול ומתיירא אני שמא תכעס. נתעטף וישב לפניו. אמר לו: כל שאלות שיש לך לשאול, שאל. אמר לו: אתה הוא הלל שקורין אותך נשיא ישראל? אמר לו: הן. אמר לו: אם אתה הוא, לא ירבו כמותך בישראל. אמר לו: בני, מפני מה? אמר לו: מפני שאבדתי על ידך ארבע מאות זוז. אמר לו: הוי זהיר ברוחך, כדאי הוא הלל, שתאבד על ידו ארבע מאות זוז וארבע מאות זוז - והלל לא יקפיד". (שבת ל)

מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי במדרש?

(הלל - כיבוש הכעס)

פתק מס' 14

"רבי ור' חייא היו מהלכים בדרך. כשהגיעו לעיר אחת אמרו: אם יש כאן תלמיד חכם נלך ונקביל פניו. אמרו להם: יש כאן תלמיד חכם ומאור עיניים הוא. אמר לו רבי חייא לרבי: שב אתה כאן ולא תזלזל בנשיאותך, ואני אלך ואקביל פניו. תפסו רבי והלך עמו. כשנפטרו מלפני אותו תלמיד חכם - אמר להם: אתם הקבלתם פנים הנראים ואינם רואים - תזכו להקביל פנים הרואים ואינם נראים. אמר לו רבי לר' חייא: ואתה היית רוצה למנעני מברכה זו" (חגיגה ה', ע"ב)

מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי בפסוקים?

(ר' יהודה הנשיא (רבי) - כבוד הבריות, כבוד תלמידי חכמים)

פתק מס' 13

"אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי: מימיו לא שח שיחת חולין, ולא הלך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין, ולא קדמו אדם בבית המדרש, ולא ישן בבית המדרש לא שנת קבע ולא שנת ארעי, ולא הניח אדם בבית המדרש ויצא, ולא הרהר במבואות המטונפות, ולא מצאו אדם יושב ודומם, אלא יושב ושונה, ולא פתח אדם דלת לתלמידיו אלא הוא בעצמו, ולא אמר דבר שלא שמע מפי רבו לעולם, ולא אמר: הגיעה עת לעמוד מבית המדרש, חוץ מערבי פסחים וערבי יום הכיפורים" (סוכה כ"ח, ע"א)

מיהו המנהיג ומהי התכונה הבאה לידי ביטוי במדרש?

(רבן יוחנן בן זכאי - דקדוק בהנהגות ראויות, לימוד תורה)

הפניות:

- הפתק הבא נמצא אצל _____ (ניתן להפנות את החניכים למדריך ששמו נמצא בתנ"ך, לדוגמא: אצל שמואל א', י"ד, מ"ט (מיכל), או אצל שמואל א', כ"ב, כ' (אביתר) וכדו').
- הפתק הבא נמצא ליד המילים העשירית והאחת עשרה מדברי הימים ב', ל"ה, ג'. (ארון הקודש)
- הפתק הבא נמצא אצל המדריך של קבוצת הבנים המופיעה בשופטים ה', ו'. (נתיבות)
- מהיכן הורידה רחב את המרגלים? (יהושע ב') שמה נמצא הפתק הבא... (חלון)
- היכן היה מוצב מזבח הנחושת? (שמות מ') שמה נמצא הפתק הבא... (בחצר)
- הפתק הבא נמצא אצל חניך ששמו כשם המנהיג שהוציאנו ממצרים / אשתו של דוד / הבן הרביעי של יעקב וכדו'

(אם רוצים, אפשר לכתוב את ההפניות בכתב חידה. מומלץ להשתמש בהפניות מהתנ"ך שכן זוהי הזמנות ללמד את החניכים לפתוח את התנ"ך במקומות שונים...)

2. סיכום והכוונה להעמקה

- מפזרים את שמות הדמויות שנגענו בהנהגתן, ואת התכונות הרבות שנחשפנו אליהן. כל חניך כותב לעצמו איזו דמות ואיזו תכונה הכי דיברו אליו שהוא היה רוצה לפתח אותה כחלק מהיותו אחראי ומוביל.
- ניתן לחזור לדפים של החניכים מהפעילות "מעבירים את זה הלאה", בהם החניכים פיתחו מודעות לעצמם וכוחותיהם. כל חניך בוחר דמות בהתאם לכה / תכונה שהוא מתחבר אליה, ומקבל על עצמו ללמוד על הדמות הזו, ההנהגה שלה, ההתמודדות וכו'.
- בכל תחילת פעולה בתקופה הקרובה - אחד החניכים מספר על הדמות שבחר ולמד עליה. מתוך כך בעז"ה יפגשו החניכים עם דרכי בניית מנהיגות ואחריות ויוכלו להשליך גם על חייהם.

איך ראוי כי תיראה חגיגת בר מצווה (ובהתאמה - בת מצווה)? / הרב יובל שרלו

"אין כלל חובה הלכתית שכזו בקיום סעודת בר או בת מצווה. משום כך, עריכת בר מצווה באולם, היא מיותרת לחלוטין..."

הרב יובל שרלו קורא לשינוי באופי חגיגות הבר מצווה.

א' חשון ה'תשס"ד

גיסא, הקהילה כולה שמחה בשמחת המשפחה, ואין מדובר בדבר מה פרטי בלבד, כי אם בשמחה ציבורית של כניסת ילד לחופה בעול מצוות. נכון הוא כי בערים לא תמיד הדבר אפשרי, בשל הרצון לארח בני משפחה רבים, ובשל קשיים נוספים, אך זו צריכה להיות האפשרות המועדפת, ורק אם אין ברירה - ליסוע למקום מסוים. בסיום התפילה ניתן לערוך קידוש צנוע ולא מופרז, ואין צורך להאכיל את הקהילה ההולכת לביתה מיד לאחר הקידוש וסועדת שם את סעודת השבת. את דרשתו יאמר חתן בר המצווה בעת התפילה. אין גם חובה להכריח את כולם לקרוא את הפרשה כולה, וכל אחד יקרא כיכולתו.

קיומה של סעודת חתונה הוא מצווה, והמשנה הראשונה במסכת כתובות אף מלמדת על תקנות מיוחדות שנוצרו כדי שסעודה זו תוכן כראוי. ברם, אין כלל חובה הלכתית שכזו בקיום סעודת בר או בת מצווה. משום כך, עריכת בר מצווה באולם, בה מנסים לחפור מתחת לאדמה ולתור אחר טקסים מיוחדים בלילה זה, היא מיותרת לחלוטין. לא רק חסרי האמצעים מבזבזים לחינם את כספם. גם אלה היכולים להרשות לעצמם "שורפים" הפקות יקרות, המעמידות את בר המצווה על הבסיס הלא-נכון שלו. מעבר לכך, חלק מהאחריות החברתית היא לישר קו באופן שכל אחד יכול להרשות לעצמו, ולא ניתן לדבר על התייחסות לעניינים חברתיים כאשר אין אנו עצמנו נוטלים את האחריות על שכמנו, ומנסים ליצור אווירה בה יוכלו כולם לחיות, ולא יופעל לחץ חברתי קשה על ילדים ממשפחות מתקשות, שיופנה מיד להורים, ויחייב אותם לשקוע במערכת חובות בלתי מוצדקת.

הבה נמשיך את מגמת הצניעות ההולכת ומתפשטת בתחום החתונות, ונרחיב אותה גם לחגיגות בר המצווה, ובכך נעמיד את כניסת ילדינו למצוות בדרך הראויה. ■

בהגיע המועד של שנים עשר חודשים לפני יום בר המצווה, מתחילים ללמוד עם הילד דבר מה, כדי שבבוא מועד יום בר המצווה הוא יוכל לערוך "סיום" על מה שלמד. בכך תבוטא העובדה כי כניסת הילד למצוות מתחילה בראש ובראשונה בעטרה הגדולה מכולן - עטרת התורה. מובן מאליו כי לפני בר המצווה מתחילה תקופת הנחת תפילין וההתכוננות לקראת יום בר המצווה.

בדיוק בתאריך, עם שקיעת החמה של יום הבר המצווה נכנס הילד לעול מצוות. על כן ראוי כי כל קהילה תתקן כי בלילה זה יהיה בר המצווה שליח הציבור לתפילת ערבית. זו המשמעות האמיתית של כניסה למצוות. לאחר מכן תיערך סעודת מצווה צנועה ביותר, עם הורים - אחים - סבים וסבתות וחברי חתן בר המצווה בלבד. בסעודה זו ייערך הסיום של מה שהוא למד, והוא זה שיאמר קדיש לסיום מסכת או סדר משניות, ויזמן בסעודה זו ("המהדרין" יגישו בסעודה זו לחמנייה, דג מלוח ובירה שחורה, ועל ידי כך יצינו את כניסת הילדים כולם להבנה עמוקה בדבר "קידוש" מהו...). בכך יסתיים החלק החשוב של בר המצווה. הילד שימש כשליח ציבור וביטא בכך את היותו ראוי להוציא את הרבים ידי חובתם; הילד סיים מסכת וביטא בכך את העובדה שהוא נכנס לעול מצוות בדרך הראויה והעיקרית - תלמוד תורה; הילד זימן בסעודה, והורגל בברכת המזון בזימון מיום זה והלאה. גם חבריו עברו חוויה רוחנית צנועה וחשובה, ולמדו מהו בר מצווה.

את השבת טוב וראוי לערוך, אם אפשר - בקהילה. אין מדובר רק בחיסכון כספי ניכר, ובשמירה על הלכות הצניעות. מדובר בדבר מה עמוק יותר - דו סטרי. מחד גיסא, הילד מתרגל לראות בקהילה את המשענת המרכזית לקיום הציבורי של המצוות. באותו בית כנסת בו הוא מתפלל ובו הוא ימשיך להיות, הוא עולה לתורה וקושר בכך את עצמו למקום. מאידך

עריכת בר מצווה באולם, בה מנסים לחפור מתחת לאדמה ולתור אחר טקסים מיוחדים בלילה זה, היא מיותרת לחלוטין.

דרך ארוכה - למען העתיד / הרב יהושע ויצמן

א' חשוון התשס"ז

למען האמת, למען הנצח והחזון.

עבד הוא הפוך מבן. כשעוסקים בעבד מצפים לתוצאות בהווה, ולא לעתיד גדול ומבטיח. על כן "בדברים לא יוסר עבד", אין זמן להסברה ולשיחות מוסר. יש צורך בדרך המהירה ביותר המביאה לתוצאות.

"עבדא בהפקירא ניחא ליה". העבד אינו חפץ באחריות, והוא רוצה רק את ההווה. "אחריות" היא גם לשון "אחר" - מה יהיה אחר כך. את העבד לא מעניין מה יהיה אחר כך. גם אם יבין את מה שאומרים לו - "זאין מענה", אין בכך תוצאות מעשיות ומיידיות.

ובהמשך לתפיסה זו: "חזית איש אץ בדבריו" - מי שממהר, אין לו סבלנות לחכות לעתיד והוא רוצה לראות בכל דבר תוצאות מיידיות - "תקוה לכסיל ממנו" - התקוה שעניינה העתיד לא תבוא ממנו, ודרכו היא דרך כסילים.

הפסוקים מעמידים זה מול זה את הבהן מול העבד, כשתי תפיסות חינוכיות מנוגדות. כל אדם צריך לשאול את עצמו, במעגלים שונים של חייו, האם הוא עוסק בבן או בעבד.

האם אדם מתייחס לעצמו כבן או כעבד. אם הוא בן, הרי שמבטו מופנה אל העתיד, והוא מוכן לסבול יסורים וקשיים בהווה כדי שבעתיד יהיה בדרך נכונה. אדם מחנך את עצמו והוא מצוי בתהליך. אין רואים תוצאות ביום אחד, אך הוא הולך בדרך שהציב לעצמו, והוא מוכן להקריב בשביל היעד.

כך גם בחינות בניו. המתייחס לבניו כבנים, מבין כי הוא בונה את עתידם, והוא מוכן לייסר אותם בהווה כדי לבנות להם עתיד נכון. המחשבה על העתיד מניעה את האב להקריב את הנחת המדומה בהווה, למען נחת אמיתית בעתיד.

כך גם בתפיסה הלאומית. אנו צועדים לקראת עתיד גדול, ועל כן אנו מוכנים לייסורים בהווה. כדי לבנות את הנצח צריך להקריב בהווה.

אמנם איננו בוחרים בקשיים וביסורים, אך כאשר הם מגיעים אלינו, אנו מבינים כי הם חלק מן הבנין. הקשיים חושפים עומקים בקשר בינינו ובין הקב"ה, בינינו ובין הארץ, ובינינו ובין העם.

פסק השולחן ערוך: "אין אומרים תחנון בתשעה באב ואין נופלים על פניהם, משום דמקרי מועד", ובמשנה ברורה כתב: "כדכתיב: קרא עלי מועד [לשבור בחורין]. הדבר תמוה, האם מועד בו "נשברו בחורי" הוא אמנם חג? יש המדמים את הדבר לאב הנותן סטירה לבנו. עם כל הכאב, יודע הבהן שלא אכפת ממנו. כאשר האב איננו מכה - זה גרוע יותר, כי זה מלמד שלא אכפת לו ממנו. עם כל הצער

"עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה".

מהי משמעותו של משפט זה? מהם שורשיו הרעיוניים והרוחניים? מספר פסוקים בספר משלי מעמידים אתנו על התוכן העמוק הגנוז במילים ספורות אלה.

ברבות רשעים ירבה פשע וצדיקים במפלתם יראו. יסר בנך ויניחך ויתן מעדנים לנפשך. באין חזון יפרע עם ושמר תורה אשרהו. בדברים לא יוסר עבד כי יבין ואין מענה. חזית איש אץ בדבריו תקוה לכסיל ממנו.

יש תקופות, בהן הרשעים מתרבים, ובעקבות כך מתרבה הרשעה והפשע. אלו הן תקופות קשות, ויש צורך בשכל ובחכמה כדי להתמודד נכון עם ריבוי הפשע, עד אשר צדיקים יראו במפלתם.

הפסוקים מעמידים זה מול זה את הבהן ואת העבד. "יסר בנך", מול: "בדברים לא יוסר עבד". שתי בחינות יש, בן ועבד. את הבהן יש לייסר, ולעבד - לא יעזרו הייסורים.

הבהן הוא ההמשכיות והעתיד. ביחס לבן המבט מופנה אל העתיד, ולא להווה. כל הפעולות מכוונות לעתיד, ועל כן יש צורך בסבלנות. "איש אץ" לא יצליח בחינוך בניו.

כשאב מייסר את בנו נראה הדבר כלפי חוץ כנתק בין האב לבן. אולם, הפסוק מבטיח: "יסר בנך - ויניחך". עם כל הכאב בהווה, היסורים הם נוחים לבן, והם יגרמו לנחת גם לאב. העתיד, סופו של התהליך, הוא: "ויתן מעדנים לנפשך" - הבהן יאהב את אביו ויהיה לו קשר עמוק איתו.

הפסוק הבא עוסק באותו ענין, אך במבט לאומי. "באין חזון - יפרע עם". החזון הוא המחשבה על העתיד, על האידיאלים, על הדרך בה צועדים ועל האתגרים אותם רוצים להגשים. החזון הוא אשר מדבק את העם ומחזיק אותו. באין חזון - בלא מבט על העתיד, כל אחד צועד לעצמו, והעם נפרע - מתפרק ומתפרד. אובדן החזון גרם לנפילתם של עמים רבים במהלך ההסטוריה.

גם אם ההווה טוב ומצליח, יש צורך בחזון, ובלעדיו לא יכולה האומה להתקיים.

כשעוסקים בבן ובעם - עוסקים בנצח, בעתיד. למען עתיד גדול - יש לשלם מחיר בהווה. יש להקריב את הנחת בהווה בשביל הנחת שתבוא בעתיד. מי שאיננו מוכן להקריב בשביל העתיד, ומעוניין רק בהווה מצליח - יכול להצליח בצורה זמנית, אך "צדיקים במפלתם יראו" - זוהי דרך שעתידה ליפול, ואין לה קיום. "אחריות" היא לשון "אחרי" - להוביל

אנו צועדים לקראת עתיד גדול, ועל כן אנו מוכנים לייסורים בהווה. כדי לבנות את הנצח צריך להקריב בהווה

העשרה

להן ההצלחה בהווה. אבל אנחנו, בניו של הקב"ה, חיינו הם חיי נצח. על כן איננו מפחדים מדרך ארוכה, ובלבד שתהיה נכונה. כבנים לה' מוכנים אנו להקריב את מעדני ההווה למען העתיד השלם.

על חורבן הבית, בהסתכלות פנימית אנו מבינים שזה בא מתוך אהבת ה' אלינו, ועל כן נקרא יום זה מועד ואיננו אומרים בו תחנון. אנו שמחים על כך שידו של ה' נגעה בנו, ואין התעלמות והסתר פנים ח'.

עלינו להשתחרר ממנטליות של "עבד", מהרצון לראות הכל כאן ועכשיו. אנו מוכנים לדרך ארוכה אם היא מובילה אל השלמות.

אומות העולם רוצות לראות הכל בצורה מיידית. הדבר מובן - הן יודעות מספרי ההסטוריה, על אימפריות גדולות שקרסו ונפלו. יודעות הן שאין עם - פרט לישראל - שהחזיק מעמד מאות רבות של שנים. על כן ברור להן, שמה שלא יעשו עכשיו, בהווה, לא יעשו כלל. האומות זמניות הן, ועל כן חשובה

1 כ"ט, ט"ז-כ.

2 גיטין י"ג ע"א.

3 א"ח סימן תקנ"ט, סעיף ד'.

4 שם, ס"ק י"ז.

רס"ן רועי קליין

נהרג בא' אב התשס"ז, בקרב הקשה בבינת ג'ביל במלחמת לבנון השנייה, לאחר שזינק על רימון יד והציל את חבריו לנשק. קליין שירת באותה עת כסגן מפקד גדוד 51 של חטיבת גולני, ועתידו הצבאי ניבא לו גדולות.

קליין, מהנדס בהכשרתו, בוגר המכינה "בני דוד" בעלי, גדל בבית דתי לאומי ברעננה, והיה תלמיד חכם, המתבלט בכל תחומי חייו, תוך שהוא בודק את גבולות המסירות הטוטאלית בכל אחד מהם. לימים, נישא רועי לשרה ובנה את ביתו בישוב עלי שבשומרון. רועי נקבר בב' אב, יום הולדתו ה-31. הותיר אחריו את שרה אשתו ושני ילדיהם, גלעד (בן 3) ויואב (בן שנה וחצי).

אחרי רועי קליין! (נתנאל אלישיב - עלי)

מעשה גבורה על-אנושי במלחמת לבנון השנייה הפך את שמו של רס"ן רועי קליין הי"ד, העדין והצנוע, לשם מוכר במדינת ישראל. כשרועי, סגן מפקד 51 של חטיבת גולני, שמע שפקודו, סגן עמיחי מרחביה הי"ד, נפצע בקרב בעיירה הלבנונית בינת גבל, הוא לא פקד על אחרים "קדימה" אלא קרא בקול "אחרי!", ורץ אל תוך התופת כדי לנסות לחלצו. רועי והקשר שלו היו במצב כריעה, מנסים להתקדם עם האלונקה שמרחביה הונח עליה, כשלפתע רועי זיהה רימון רסס במרחק של עשרות סנטימטרים ממנו. רועי חש אחריות עליונה על פקודיו שהיו מסביבו - מפקדים וחיללים, חלקם פצועים - ובשבריר שנייה, אליו התנקז עולם מלא וגדוש בקדושה וטהרה שנבנה בקרבו במשך שנים רבות של עמל, החליט להגן עליהם בגופו. רועי זינק על הרימון, וכרבי עקיבא בשעתו, קידש שם שמיים וקרא בקול 'שמע ישראל'.

אולם האחריות שרועי גילה בקרב היא רק תולדה של האחריות שהוא בנה בקרבו במשך שנים רבות:

לא רק אחריות ביטחונית, עת החליט להקדיש את כשרונותיו המרובים לביטחון ישראל;

לא רק אחריות חינוכית, עת שימש כמדריך ב'בני עקיבא' בנעוריו וכמפקד-מחנך בבגרותו;

לא רק אחריות משפחתית, עת בנה בית נאמן בישראל, והיה בעל מסור ואב למופת;

גם לא רק אחריות התיישבותית, עת החליט להקים את ביתו ביישוב עלי, כדי שהארץ תהיה בידינו, ולא ביד זולתנו מן האומות;

רועי גם גילה אחריות על המשאב הלאומי העליון, החסר לנו כמו אוויר לנשימה: רועי גילה אחריות על התורה, ודווקא על התורה במובנה היותר עליון וכללי, התורה כספר ההדרכה לבניית ממלכת כהנים וגוי קדוש. בהתמדה ובשקידה, בעוצמה הולכת וגוברת, ובענוות אמת ויראת ד' טהורה - רועי הקדיש את כוחותיו לקניין התורה. בין אם היו אלה לילות שבת כשהיה חוזר עייף מהצבא או שעות מתות בשטח, בהן בדרך כלל שורפים את הזמן, רועי היה פותח ספר ובונה את עולמו הפנימי, למען שמו באהבה.

מסירותו של רועי אל התורה הגיעה לשיא בדיוק בגיל בו ההתלהבות התורנית של הרבה אנשים מתחילה לדעוך: בסוף שנות העשרים לחייו, הוא ניצל שלוש וחצי שנים בהן נשלח ללימודי הנדסת תעשייה וניהול מטעם צה"ל - ללימוד תורה. סדר יומו היה מתחיל בחמש בבוקר, ונמשך עד שעות הצהריים המאוחרות, כמעט ללא הפסקה. רק אחר כך התפנה ללימודי התואר התובעניים. בתקופה זו הקיף פרקים רבים וקשים מן הש"ס בלימוד עיוני מעמיק, הרבה מחלק 'חושן משפט' בשולחן ערוך, ספרים של המהר"ל והרב קוק, את פירושו של הנצי"ב על התורה ועוד.

אלפיים שנה חיכינו לאיחוד המחודש בין הקדושה ובין הגבורה, אלפיים שנה חיכינו לאנשים כמו רועי קליין. מדמותו נלמד את חשיבות לקיחת האחריות על התורה, ואיך דווקא מכוח אחריות זו, יגדל ביטחוננו וחינוכנו יצלת, ייבנו משפחותינו והתיישבותנו תפרח.

יהי זכרו ברוך, ולא ימוש מתודעתנו כל הימים.

קליין תפס פיקוד וצעק לאנשים לירות ולזרוק רימונים. הוא והקשר יוחאי ניסו למשוך את מרחביה למחסה קרוב. מישהו זרק לעברם אלונקה. בכריעה ניסו רועי ויוחאי להעלות את עמיחי על האלונקה. מסביבם היו פצועים נוספים שקראו לעזרה. רועי ניסה להרגיע אותם: "אני כבר מגיע אליכם."

שמעון אדגה, לוחם ממוצא אתיופי, קל רגליים ואהוב, מיהר לעזור לסמג"ד למשוך את האלונקה. קליין ניסה לקום ממצב הכריעה כדי להרים את האלונקה. אביתר תורג'מן, לוחם בכוח החוד, ראה לפתע את הסמג"ד מפיל עצמו קדימה וצועק: "שמע ישראל". שמעון אדגה, היה היחיד, כנראה, שהבחין ברועי קליין מזנק לעבר רימון יד שהתגלגל לעברם. אביתר שמע את שמעון צועק בהיסטריה: "הוא קפץ על הרימון, הוא קפץ על הרימון".

תורג'מן היה המום לשנייה. הוא צעק: "קליין, אנחנו נוציא אותך". הוא ושמעון אדגה משכו את האלונקה למחסה. רועי היה עדיין בהכרה. מסביב נמשכה האש. רימוני יד התפוצצו בקרבת הכוח. זעקות נפגעים מכל עבר: "אמא, אני מת".

רועי, פצוע אנוש, ניסה להתרומם. ידו נשלחה אל מתג מכשיר הקשר. חייליו נדהמו כאשר שמעו אותו: "אני מדווח, קליין מת, קליין מת." לפני שעצם את עיניו לנצח הספיק עוד ללחוש משהו לאיתמר כ"ק, שתפש פיקוד על הפלוגה. היה זה צופן הקוד הסודי במכשיר הקשר שלו: "ורד הרים".

הקשר אלעד עוזרי, לא יכול היה לעצור את הדמעות בעיניו: "רועי מת, רועי מת," אמר לחבריו כלא מאמין. שמעון אדגה, האתיופי החייכן ספג פגיעה ישירה ונהרג. פלוגה ג' מגדוד 51 של גולני היתה על סף ריסוק.

מתוך "האדמה רעדה" אילן כפיר

י"ב דם איזי"י - אזכר רועי קליין

מיילים ואגן: אן אביטל
זיבז: איים הסנר
זיזוף: פרגי ירושלים

ביום הרביעי באשמורת האגרונה
להתקדם, היצעה הפקודה
ופאזיה ז' זועדג ראשונה
אל עזר אומת הפלדה
פגאום ען אבק מלך רועש
פנים מול פנים וקרז מלך
אפגע רסס רימונים ומכא אש
וכן אוד הפאזיה (פזל)

פצמון:
דם איזק אגי ורעי
גירפג (פשק אל הנערים
דם איזק איש מלן א- רועי
איך (פלו זיבורים

ובין זעקות ואנחות הפזזים
נשמע בקשר: להסגלר קדימה!
זכראש מורם מול אש המקלעים
זועד המפקד: אגרי, קדימה!
אפגע ניצרת הרימונים
באהלם רעם רימונים
ורק הוא מסגלר וממלה
מכל הזב: "ישמעל ישראל"
והגייילים הנותרים שותקים דומם
נושאים בזב את דמותק עימם
והם אוצרים בזאל אל אהולם
גזי פאזיה והקרז לא גם

פרויקט nrg יהדות מגיש את עשרת הרגעים הגדולים של השנה החולפת. בכל יום יוגש רגע אחד. תכלה שנה וקללותיה תחל שנה וברכותיה.

רגע של קידוש ה': רס"ן רועי קליין מסתער על רימון

עינת ברזילי

22/9/2006

מה עובר על אדם שנייה לפני שהוא מחליט להסתער על רימון שלוף, כדי להציל חיים של אחרים? רס"ן רועי קליין, שהוביל את חייליו לקרב עקוב מדם בבינת ג'בל ספג את רסיסי הרימון תוך זעקת "שמע ישראל". מעשה אמיץ? סיפור גבורה? התאבדות? אנחנו עדיין מתקשים לעכל את העובדה שמיתוסים ממשיכים לגדול בנינו.

כל מי שעבר פעם בתנועת נוער, שמע את הפעולה על החייל נתן אלבוז, עולה ממרוקו, שבאחד הקרבות במלחמת יום הכיפורים קפץ על רימון שהושלך לעבר הכוח, והציל את חיי חבריו ליחידה. מעשה הגבורה של אלבוז שימש מאוחר יותר, תשתית לנאום המפורסם של מנחם בגין בכיכר העיר.

סביר להניח שגם רס"ן רועי קליין שמע את הסיפור הזה. הדרך שעשה מהשיבה התיכונית, התנועה, והמכינה בעלי, היא שהביאה אותו להתייצב בשורותיה של יחידת "אגוז". להיות קצין, להמשיך בצבא. החברים שלו מספרים על שקט נפשי, על רצון עז, על נחישות. החברים שהם עשויים גיבורים. אלא שגיבורים, כך חשבנו, כבר לא מהלכים בינינו.

מה עובר על אדם שנייה לפני שהוא מחליט להסתער על רימון שלוף ולוותר על כל מה שיש לו ושעוד יכול להיות שלו, כדי להציל חיים של אחרים? האם חולפות למולו תמונות וקרעים מחייו כמו פלאשים בשחור לבן? האם הוא שומע את קול הרב שלו בישיבה דורש על קידוש ה'? האם הוא נזכר בסיפורם של עשרת הרוגי מלכות? או שמא אשתו וילדיו, מחייכים אליו? או שאולי ברגע כזה, מתנקזת כל הוויתור ומתמקדת במשימה? גופו ותודעתו צועקים חיילות והוא פשוט קופץ? רס"ן רועי קליין, שהוביל את חייליו לקרב עקוב ואולי מיותר, כך מתברר, בבינת ג'בל, וספג את רסיסי הרימון תוך זעקת "שמע ישראל", כנראה הרגיש תחושת אחריות גדולה. ייתכן והבין במה סיבכו את הכוח המפקדים הבכירים שלא חשבו עד הסוף, והחליט להציל את המצב לפחות עבור החיילים שלו, והאמהות שלהם.

את הסיפור של רועי קליין, קבלנו בשמץ חוסר נוחות. מיתוסים כבר לא גדלים היום בינינו. קשה לשער הקרבה הרואית, קשה לקבל את הצורך להציל חיים, כשערכם כל כך נמוך בשוק. לא פשוט לצרף את הביטוי "קידוש ה'" לעגה יומיומית דלה כל כך. הרגע הזה, שבו רועי השיל את כל המחשבות, והתמלא ב"שמע ישראל" הוא הרגע הכי נשגב של השנה החולפת. הלוואי ולא יחזרו רגעים כאלה.

מספרת שרה אשתו:

"אילה אחד, אפני שהאידים נולדו, לא הצלחתי להירדם. הצרתי את רועי, והוא מתוך שינה אמר לי "תחשבי על יבנים טובים. תחשבי על עם ישראל, ועל ארץ ישראל" נאל היו כמה שניות של שקט והוא המשיך "ועל הקשר ביניהם" וחזר לישון. חייבתי לעצמי ותחשבי "מה אני מאוירה לעשות עם זה עכשיו?! מוחשבות כאלו אני ארדס?!". בבוקר הוא לא זכר כלום ומה שהיה. כל כך התחשתי שזה מה שאעסיק אותו גם מתוך שינה."

בונים אחריות